

Isokyyön Joulu

75



ISONKYRÖN KUNTA

JA ISONKYRÖN SEURAKUNTA

Toivottavat Pohjankyrön kansalle

Hyvää Joulua ja menestyksellistä Uutta Vuotta!

Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.

(Joh. 3: 16)



Hyvää Joulua

ja

onnellista vuotta 1976

.....

.....

.....

.....

.....

ISONKYRÖN JOULU 1975

SISÄLLYSLUETTELO

Kansikuva	K. J. Mielty, ARPS valok. Isokyrö
Jouluna 1975	Kirjoitus Aarne Maunula, rovasti, Isokyrö
"	Valok. s. 2, K. J. Mielty
"	Valok. s. 3, Aino Korpela, keit. Isokyrö
Lapsuuden Jouluaatto	Matti Nummensalo, kirj. Isokyrö
Valokuva	K. J. Mielty
Joulurauha	Johanna Vaissalo, koul. Isokyrö
Valokuva	K. J. Mielty
Taas soikaa oi Joulunkellot	Eino Mäki, maanv. Isokyrö
Valokuva	K. J. Mielty
Joulusauna	Nimimerkki Kirsi
Valokuva	K. J. Mielty
Taiteen saralta: Isonkyrön soittokunta	K. Alanen, kaupanhoit. Isokyrö
Dir.mus. Konrad Alanen, haastattelu	Annikki Lehtonen, rva. Isokyrö
Mietteitä ja muistelmia kuorotyön saralta	Aili Korpela, opet. Isokyrö
Lakeus	Tane Jokinen, Espoo
Yö kotilammella	"
Luonnon kuvakirjasta	Valokuvat M. Hannuksela, maanv. Isokyrö
Hiihtäjä yössä	Tane Jokinen
Kuva	M. Hannuksela
Muistelmia Isonkyrön sotainvalidien 35-vuotis taipaleelta	Toivo Hyyppä, asent. Isokyrö
Hiljainen päivä	Toivo Varpula, vääp.evp. Seinäjoki
Isonkyrön kirkonkylä v. 1753	Ilpo Lagerstedt, opisk. Nurmo
Valtiopäivämiehiä 1617—1975	K. J. Mielty
Lauri Sepänmäen kanssa haasteli... ..	Eila Tuominen, rva. Isokyrö
Kuva	"
Pensastolaislapsille koulukoti	Kirsti Pakkala, terveydenhoit. Namibia
Lasten maailmasta	Nimimerkki Priitta
Piiros	Mirja Mäki-Reini, koul. Isokyrö
Tonttu-ukko Hajamieli	Cia Jokinen, koul. Espoo
Piiros	Annu Ridanpää, koul. Isokyrö
Kuusi	Niina Palmu, koul. Tornio

Toimituskunta:

Annikki Lehtonen, vastaava toimittaja. Elle Koms, Aila Lehtiö, Tauno Lehtonen, talous.

Julkaisija: Isonkyrön Yrittäjät r.y.

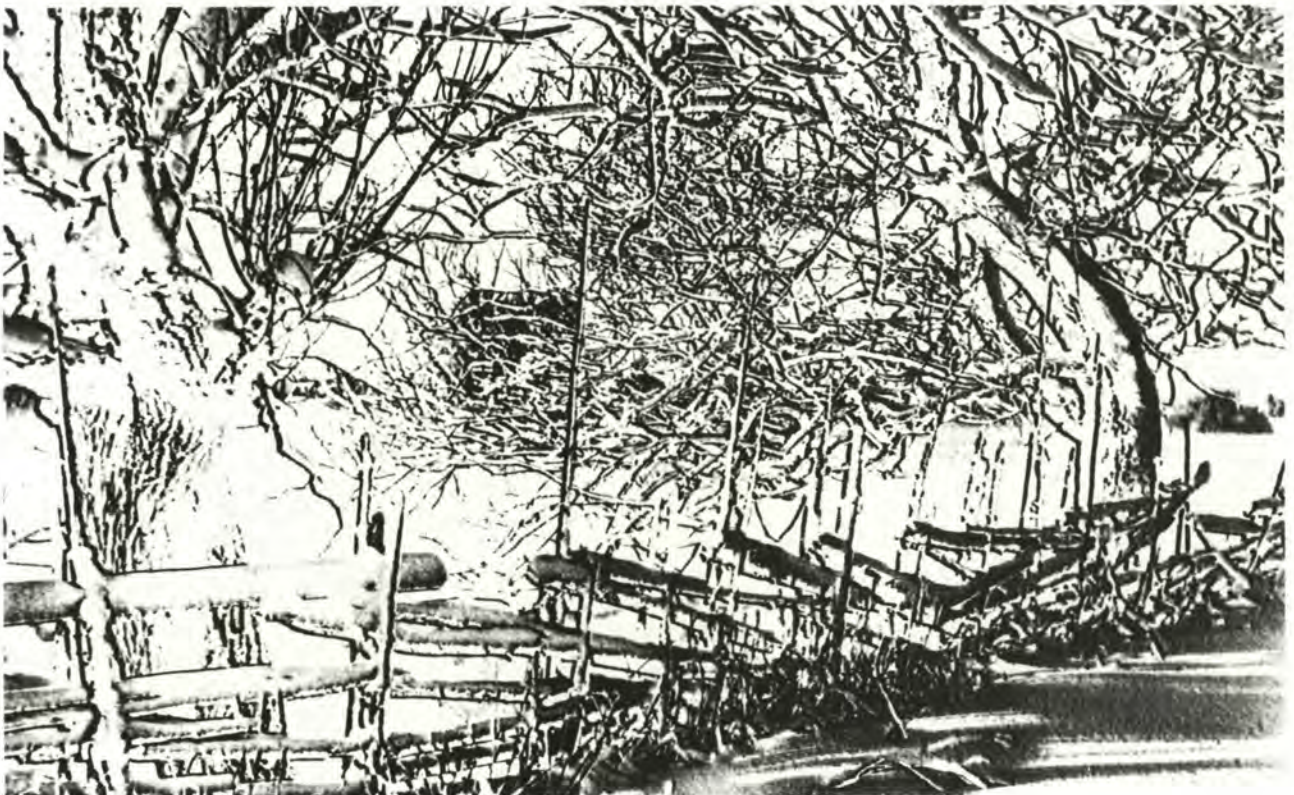
Jouluevankeliumi Luukkaan mukaan:

Niihin aikoihin keisari Augustus antoi määräyksen, että kaikki valtakunnan asukkaat oli merkittävä veroluetteloihin. Tämä ensimmäinen henkikirjoitus pantiin toimeen Quiriniuksen ollessa Syyrian maaherrana. Itse kunkin oli mentävä omaan kaupunkiinsa henkikirjoitettavaksi. Joosefkin lähti Galilean Nasaretista Juudeaan, kuningas Daavidin syntymäkaupunkiin, Beetlehemiin, sillä hän oli Daavidin sukua. Hän otti mukaansa morsiamensa, Marian, joka odotti lasta. Heidän ollessaan Beetlehemissä Marian aika tuli, ja hän synnytti pojan, esikoisensa. Hän kapaloi pojan ja pani hänet seimeen, sillä he eivät mahtuneet majoitustiloihin.

Sillä seudulla oli lammaspaimenia vartioimassa yöllä laumaansa. Heille ilmestyi Herran enkeli ja Herran kirkkaus ympäröi heidät. Paimenet valtasi suuri pelko. Mutta enkeli sanoi heille: "Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ja koko kansalle ilosanoman: Teille on tänään Daavidin kaupungissa syntynyt pelastaja -Messias ja Herra! Tästä merkistä te tunnette hänet: te löydätte kapaloitun lapsen, joka makaa seimessä" Yhtäkkiä ilmestyi enkelin rinnalle suuri joukko taivaan väkeä, ja he lauloivat ylistystä Jumalalle: "Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa! Maassa rauha kaikille joihin hän on mieltynyt!"

Kun enkelit olivat palanneet paimenten luota taivaaseen, nämä sanoivat toisilleen: "Lähdetään Beetlehemiin katsomaan sitä minkä Herra ilmoitti meille!" He kiiruhtivat sinne ja löysivät Marian ja Joosefin ja seimessä makaavan lapsen. He kertoivat mitä olivat kuulleet lapsesta. Kaikki jotka kuulivat paimenten kertomuksen, ihmettelivät, mutta Maria painoi kaiken mieleensä ja mietti sitä usein. Sitten paimenet palasivat kiittäen ja ylistäen Jumalaa kaikesta mitä olivat kuulleet ja nähneet. Kaikki oli tapahtunut niin kuin enkeli oli sanonut. (UUSI TESTAMENTTI nykysuomeksi)

J O U L U N A





1 9 7 5

"Mutta lisain kannosta puhkeaa virpi ja vesa versoo hänen juuristansa."
Jes. 11: 1

Profeetta Jesaja joulusaarnassaan antaa meidän uskollemme perustuksen ja uskalluksen sanoa: Jumala voi. Tuohon hänen esittämänsä vertaukseen liittyy voimakas sanoma: Jumala on lohduttoman ja toivottoman tilanteen Jumala. Jumala on kaikkivaltias. Jumalalle ei ole mikään mahdotonta. Sellainen Jumala oli luodessaan kaiken tyhjistä ja saattaessaan alku-kaoksen luomisjärjestykseen, josta Hän sanoi: se on sangen hyvä. Näin Jumala toimi valitun kansan historiassa toteuttaen armopäätöstään: kansa luopui Jumalasta, näytti joskus kuin se olisi voinut pitää Jumalan hautajaiset niinkuin Elia-profeetta lohduttomana huokasi. Jumala salasi läsnäolonsa ja kaikkivaltiansa. Mutta toistuvasti Jumala auttoi kansan ummen edestä tielle. Mahdoton tuli mahdolliseksi. Tällaisena Jumalan kaikkivaltiaana luomistekona Jesaja näkee sen tulevaisuuden päivän, jolloin Jumalan moninaisesti lupaama kuningas ja pelastaja ilmestyy. Joulun lapseen, näin vähäiseen ja heikkoon, Jumala on liittänyt itsensä tullessaan auttamaan luomaansa ihmistä. Mutta tämä ei ole Jumalan heikkoutta, vaan hänen nöyryyttään, Ihmeellinen ominaisuus Jumalassamme. Jouluna meidän uskonvastauksemme onkin Jeesuslapsen seimellä: Kuinka pieni hän onkaan. Ja kuinka mahtava. Me toisin sanoen tunnustamme, että Jumala voi. Hän on kaikkivaltias, juuri siksi hänellä on varaa lähestyä meitä lapsen heikkoudessa. Jumalan heikkous on väkevämpi kuin ihmiset.

Kuinka voimallisena tämä jouluevankeliumin ajatus kajahtikaan myöhemmin Jeesuksen sanomana opetuslapsille, jotka joutuivat mahdottomuuden eteen kysyen: kuka voi näinollen pelastua? Jeesus vastasi: Ihmiselle se on mahdotonta, vaan ei Jumalalle. Jumalalle on kaikki mahdollista. Opetelkaamme kaikissa vaiheissamme sanomaan uskossa: Jumala voi. Siitä jouluevankeliumi meitä jälleen vakuuttaa.

Isonkyrön Joulun lukijoille joulutervehdyksemme eron herkistämin mielin ja lämpimin ajatuksin.

AARNE MAUNULA

Lapsuuden

Jouluaatto



Jälleen kerran on attoilta.
Mielen se herkäksi saa.
Muistoja vuosilta kaukaisilta
vastaani tulvahtaa.

Pienessä tuvassa vihreä kuusi,
varsin vaatimaton.
Saunasta tultua paita uusi
päälleni puettu on.

Askareiltansa äiti palaa.
Pukkia vielä ei näy.
Jossakin liikehditähän salaa.
Kuiske ja supatus käy . . .

Aikaa kuluvan tuntuu kauvan
aina kun odotetaan.
Vihdoin kolketta ryhmysauvan
portailta kuulla saan.

Partaa, turkkia ensin hiukan
peljätä täytyy mun.
Isästä kun saan otteen tiukan,
betkessä rauhoitun.

Ei ole kalliita lahjat pukin
lapsilla ajan sen,
mutta ne vastaan itse kukin
otamme riemuiten.

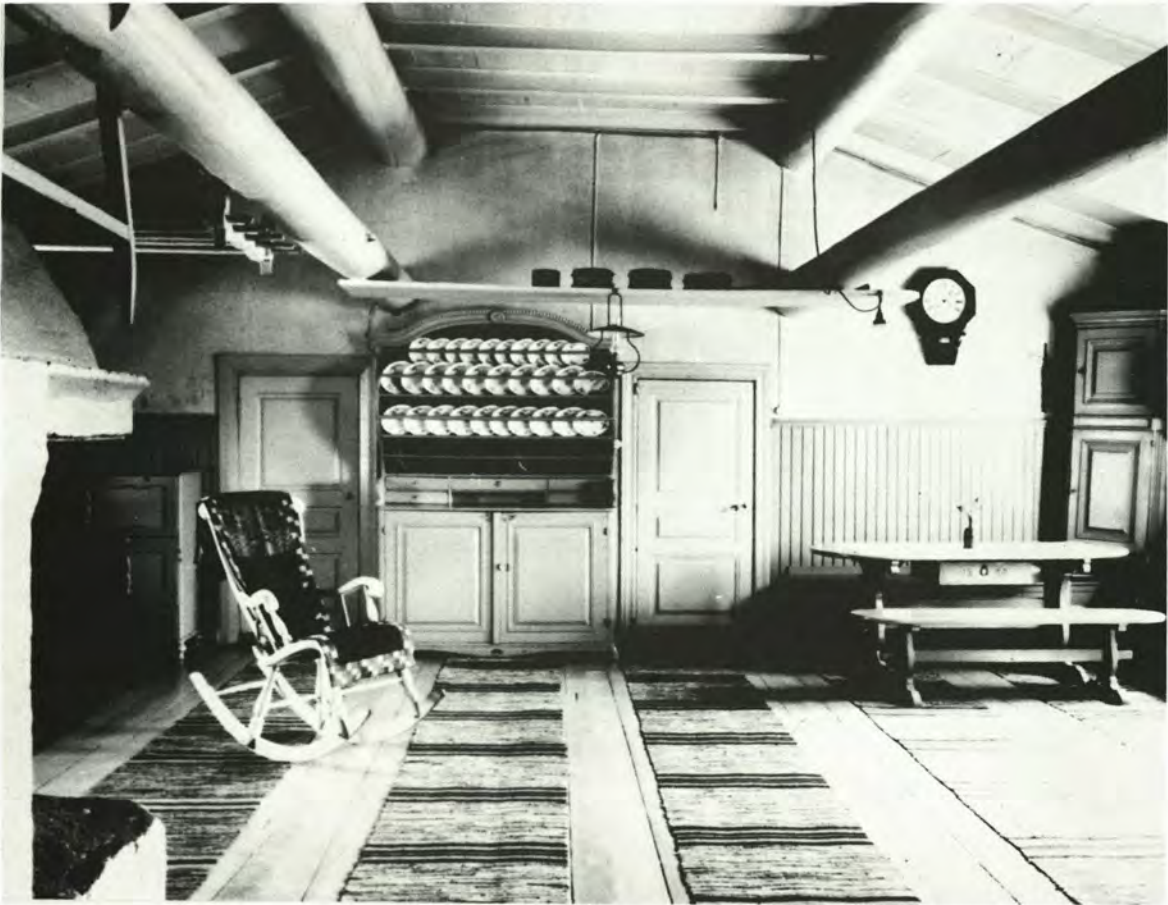
Ihmeelliseltä näyttää meistä
kuusikin loistossaan.
Pienestä lapsesta, enkeleistä
lopuksi veisataan.

Siihen jännitykseni laukee.
Tummuu takassa lies.
Kuusen juurelle uneen raukee
väsynyt pikkumies.

Sellaiset oli joulut ennen.
Rikkaammat ne on nyt.
Mutta hobde ei vuosien mennen
niist' ole himmennyt.

Kaiken taas mikä mieleen saikaan,
vanhus kun mä jo oon.
Lastemme Jouluja ajasta aikaan
Jumala siunatkoon.

MATTI NUMMENSALO



J O U L U R A U H A

Santalassa touhuttiin hirmuisella joulukiireellä. Kaikki olivat touhussa mukana, paitsi Isoäiti. Hän ei lainkaan pidä joulukiireistä ja kaupallisesta joulusta: ”Ei siinä saa edes kunnon joulurauhaa, kun tuolla tavalla tohotetaan!” Kukaan ei ottanut kuuleviin korviinsa Isoäidin juttuja.

Heli oli menossa ostamaan pikku siskolle nukkea lelukaupan ikkunasta. Isoäiti pysäytti hänet ja kysyi: ”Minne sinä olet menossa?” ”Olen menossa ostamaan Jaanalle pientä nukkea joululahjaksi,” Heli sanoi, - ”Miksei joskus voitaisi tehdä minun mieleni mukaisesti, niin olisi kunnon joulurauha?” kysyi Isoäiti harmistuneena. — ”No, mikä se kunnon joulurauha on sitten mummun mielestä?” — ”Sellainen, että ensin käytäisiin hyvässä joulusaunassa, sitten luettaisiin jouluvankeliumi ja laulettaisiin jouluvirsi ja sitten syötäisiin jouluateria!”

Heli kertoi tästä toisillekin, ja he täyttivät Isoäidin toiveen. Jouluiltana heillä oli viihtyisää ja kodikasta ja kunnon joulurauha.

JOHANNA VAISSALO 13 v.



Taas soikaa oi Joulunkellot

~~~~~  
Kirj. EINO MÄKI  
~~~~~

*Oi soikaa, te Joulunkellot,
ja pyhää rauhaa julistakaa.
Et' toivo ei ihmisten sammu,
viha, vääritys ei voittoa saa.*

*Oi soikaa, kuin Seimen luona
ilosanomaa taivaitten:
On syntynyt Vapahtaja-
Hän pelastaa syntisen.*

*Oi soikaa koteihin nuorten,
ja iltahan vanhusten,
sotakentille raastetuille
ja keskelle johtajien.*

*Oi soikaa sinne missä
viha, vääritys voiton vie.
Vankileirien sokkeloihin,
missä on nälkä ja kuolon tie.*

*Oi soikaa, soikaa hiljaa,
herkin kielen koskettakaa.
Missä on rauhaton ihmisrinta,
hän et' joulurauhan näin lahjaksi saa.*

*Te soikaa pauhuna merten,
missä myrskyt käy myllertäen.
Siellä kiitosko kelloille vastaa,
on soiton kuullut- hän, ihminen.*

*Oi soikaa ylitse Suomen,
joka kotia koskettakaa.
Et' kiitosvirsi, mit' enkelit lauloi,
kielet meidän myös laulamaan saa.*



Perheemme arki loppuu milteipä poikkeuksetta sytyvään tulitikkuun. Joka vuosi, jouluaattona, samaan rapsahdukseen, raapaisuun ja liekin leimahdukseen. Alkaa Joulun, Juhla.

Saunan kiukaan alle viriää tuli. Vesi höyryää jo kuumana padassa. Täksi jouluksi on saunaamme hankittu jo syksyllä, — vahingossa kyllä — savusaunan kirpeäkö, ylellinen tuoksahdus, museorakasta tytärtäni aidoisti itkettävä haju. ”Kun se on niin ihanan vanhanäkainen haju. Tuota mä oon aina toivonutkin meidän saunaan, ” sanoo Museorakas ja onnistuukin tunteellisenä puristamaan kolme kyyneltä vasemmasta ja kaksi oikeasta silmästään.

Lämmittämme yhdessä joulusaunan. Pian pakkanen onkin jäänyt oven ulkopuolelle. Sauna on ensin haalean lämmin, sitten lämmin ja lopuksi kuuma. Heitämme kiukaalle ensimmäiset löylyt. Lämpö leviää tasaisesti. Kuumana löylyn lämmin henki laskeutuu haapaisille lauteille. Täytämme pesän kerran vielä koivuisilla puilla. Lakaisemme roskat. Asetamme paksun kynttilän matalalle jakkaralle ja sytytämme sen joulun kunniksi. Puuhat ovat vuosittain jokseenkin samat.

Tänä vuonna Museorakas ei enään sovi lapsenpunkkaan. ”Mä haluan pestä vadista, niin kuin aikuiset, ” hän sanoo. Tajuan siinä, että muuttuu maailmamme — huomaamatta — vähän kerrallaan.

Käymme riisuutumassa. Haemme orrelta vihdan. Haudomme sen kuumassa vedessä — sen tuoksun tähden. Kylpeä meidän perhe ei jostain syystä osaa. Olemme kiireettömässä ympäristössä nyt, kun olemme joulusaunassa. Täältä alkaa lenseä jouluolo. Pesemme pahankurisuuden itsestämme ja huljautamme sen pesuveden mukana alas viemäriin. Otamme vastaan Rauhahan jonka Joulun vain voi tullessaan tuoda, jos haluamme sitä.

”Joulusauna, autuas aina.

On kynttilä ja on savun haju,

ja on vettä ja pesusieni ja pikkuinen lapsi —

Näin laulaa Museorakas. Siinä mielestäni kuvastuu yksinkertainen, selvä antautuminen joulun tunnelmaan, jonka minäkin olen valmis vastaanottamaan.

KIRSI

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ JOULUSAUNA ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆



TAITEEN SARALTA

ISONKYRÖN SOITTOKUNNAN TOIMINTAA KESTI YHTÄJAKSOISESTI 70 VUOTTA



Isonkyrön soittokunnan perustaja ja 20-vuotinen johtaja, rovasti Gustaf Durchman.

Isossakyrössä alkoi musiikkiharrastukset laajentua viime vuosisadan lopulla, kun rovasti Gustaf Durchman tuli seurakunnan kirkkoherraksi. Sitä ennen täällä jo toimi sekakuoro, jonka oli perustanut ja johti kanttori Passinen. Rovasti Durchman tuli tänne Varkaudesta, jossa hän oli kuulunut soittajana sikäläiseen soittokuntaan, ja siten oli saanut innoituksen sekä pohjakoulutuksen torvimusiikkiin.

Niinpä hän heti tänne saavuttuaan ryhtyi suunnittelemaan soittokunnan perustamista. Talvella v. 1896 hän kutsui asiasta keskustelemaan silloiset pitäjän kärkimiheet, kuten kanttori Passisen, apteekkari Chydeniuksen, nimismies Granathin ja opettaja O. Lehdon. Neuvottelun tuloksena olikin, että soittokunta perustetaan pitäjän keskusta. Päätettiin ottaa torvien hankintaan 1000:— Mk:n laina Säästöpankista. Torvien hankkijana toimi Vaasan pataljonan soittokunnan kapellimestari Kock, joka tilasi ne suoraan Saksasta Krusen tehtaalta. Torvien saavuttua kokeiltiin ne ensin Vaasassa Kockin toimesta. Kokeista huolimatta bassotorvi jäi soimaan huonosti. Syy huonoon ääneen löytyi pitkän ajan kuluttua, kun torven sisältä irtaantui sinne juuttunut vara suukappale.

Kun torvet olivat saapuneet, alkoi Durchmannille soitto-oppilaiden etsiminen ja valitseminen. Hän kutsui luokseen sopiviksi katsomiaan nuorukaisia, joilleka hän sitten jakoi torvet. Niin alkoivat harjoitukset kevät talvella v. 1896. Mutta eihän se soittaminen ollutkaan kaikille helppoa, niin alkoivatkin harjoittelijat nopeasti vaihtua. Ensimmäisestä ryhmästä jäi jatkajaksi vain yksi, K. J. Vaismaa. Uusia otettiin lähteneitten tilalle. Myöhemmin samana vuonna tulivat mukaan m.m. Iisakki Vaismaa ja Vihtori Lindström — Liesjoki, ja edelleen Iisakki Komsu, Jussi ja Jaakko Kiltilä,

Eemil Knuutila ja Juho Taipale. Näistä soittajista alkoikin muodostua se soittokunnan runko, joka jatkoi väsymättä monet vuosikymmenet.

Rovasti Durchman järjesti harjoitukset aluksi pappilan pitäjätuvassa, kiinteästi kolme kertaa viikossa. Myöhemmin, kun oli vapauduttu alkuvaikeuksista, siirrettiin harjoitukset pappilan saliin. Useimmiten niistä muodostui juhlasoittoja, sillä pappilassa kävi runsaasti vieraita, kävihän m.m. säveltäjä Toivo Kuula pappilassa hyvin usein. Rovasti halusi vierailleen antaa näytteet soittokuntansa taidoista. Soittajille oli sama tarjoilu kuin vieraillekin. Rovasti Durchman oli lahjakas ja innoittava musiikkimies, joka johtajana muisti monella tavalla soittajiaan, hän saattoi joskus kehaistakin sanomalla, että tehän soitate kuin herrat.

Kiinteitten harjoitusten ansiosta alkoivat myöskin julkiset esiintymiset. Niinpä jo perustamisvuoden kesänä soitettiin uuden hautausmaan vihkiäisissä, ja Orsbergin maatalouskoulun perustamisjuhlassa. Soittajiston vakiinnuttua voi sanoa, että soittoilaisuuksista ei ollut puutetta koko 70 vuosikymmenen aikana. Rovasti Durchman oli aina itse johtamassa soittokuntaansa, poistuen paikalta, jos soittokunnan velvollisuutena oli soittaa tanssimusiikki. Rovastin toiminnan katkaisi yllättäen kuolema v. 1916. Hänen poismenonsa oli soittokunnalle vaikea tapahtuma, olihan hän sen perustaja ja 20-vuotinen, voi sanoa, arvovaltainen, isällinen johtaja. Soittokunnalle seurasi tapahtumasta jonkinlainen murroskausi, jota osaltaan lisäsivät seuraavana vuonna alkaneet Suomen itsenäisyystapahtumat. Vapaus sotaan osallistuivat soittajat alusta alkaen. Sodan jälkeen liittyi Ylip. Nuorisoseuran ”Kyrön kairu” niminen soittoryhmä vanhempaan soittokuntaan, joka näin vahvistettuna alkoi kuin uuden toimintajakson. Johtajina toimivat aluksi Jussi Kiltilä ja Juho Tai-



Isonkyrön soittokunta n. v. 1900. Soittajat: Istum. vasem. I. Vaismaa, J. Taipale, K. J. Vaismaa. Seisom. vasem. E. Knuuttila, J. Kilttilä, I. Komsu ja V. Lindström-Liesjoki. Joht. rov. Durchman puuttuu kuvasta.

pale. Hyvin pian johtajaksi sitten tuli kamreeri K. J. Vaismaa, joka olikin ainoa alusta alkaen mukana ollut soittaja. Vaismaa toimi sitten johtajana tai vetäjänä ansiokkaasti n. 20 vuotta. Kun soittajisto alkoi vähitellen väsyä ja vanheta, heräsi ajatus poikasoittokunnan perustamisesta, joka tapahtui v. 1938. Sen vetäjäksi ilmaantui yksi soittaja vanhemmasta ryhmästä, joka oli Konrad Alanen. Hänen huolekseen jäikin sitten torvimusiikin veto, joka tuli kestäämään 30 vuotta. Poikasoittokuntaan tuli parhaimmillaan 17 harjoittelijaa, jotka olivat entisten soittajien poikia, ja olivat talojen ainoita poikia, jotenka kaikki edellytykset olisivat olleet jatkuvuudelle. Mutta ei kulunut kovinkaan montaa vuotta, kun heistä oli vain yksi jällellä, Erkki Knuuttila. Talvi- ja jatkosodissa kaatui soittajia, kuolemat ja paikkakunnalta poismuutot ovat aina veroittaneet soittokuntaa, ja soittajien rivejä. Vastuksista huolimatta saatiin aikaan soittokunnan 50 vuotisjuhla v. 1946, johonka osallistui myöskin kaikki jällellä olevat vanhat soittajat. Juhla oli soittokunnan ensimmäinen ja onnistui toivotun mukaisesti.

Toiminta jatkui vuodesta toiseen, soittajia tuli ja meni, mutta aina niitä siunaantui jokaiselle vuosikymmenelle, niin että saavutettiin tuo mainittu 70 vuoden

ikä. Pidettiin välillä soittokunnan 65-vuotisjuhlatkin, jossa toivoteltiin 100 vuoden ikää tavoiteltavaksi. Juhlasoittokunta oli musikaalisen taitava, ja soittajavahvuuskin sopivan voimakas. Kun muistelen soittokuntatoiminnan viimeisiä vuosikymmeniä, niin vieläkin iloitsen ja kaipaan sitä innokasta ja musiikillisesti lahjakasta soittajien ryhmää, jonka oli, kuin olosuhteiden pakosta, lopetettava v. 1967.

Mikä on se voima ja innoitus joka panee soittajia tekemään tämälämpäistä kulttuurityötä; eivät ainakaan taloudelliset houkutukset. On käytävä harjoituksissa tuhansia kertoja ilmoja valitsematta, ja kun lisäksi esiintymisiä on paljon, niin silloin jo kyllä tarvitaan todellista kiinnostusta ja rakkautta itse aiheeseen, eli musiikkiin, sekä siitä saatavaan nautintoon ja virkistykseen. Maaseudulla yleensä on vaikeuksia pitää soittokunnat esiintymiskelpoisina, lähinnä soittajiston vaihtuvuuden johdosta. Isonkyrön soittokuntaankin on kuulunut sen toiminta aikana n. 100 soittajaa. He ovat olleet eri pitkiä aikoja. Toivottavasti heistä jokainen on saanut kosketuksen siihen musiikkiin, jonka ikuiset sävelet soivat tämän elämän jälkeinkin. Niin toivoi aikanaan rovasti Durchman.

KONRAD ALANEN



Isonkyrön soittokunta valmiina 65 vuotisjuhlaansa v. 1961. Soittajat: ist. vasem. V. Pollari, V. Mahlamäki, K. Alanen, joht., N. Pispala, seis. vasem. E. Knuuttila, E. Bengs, A. Perttula, H. Jouppla, M. Vaismaa ja E. Peltoniemi

PYYSIN, JA SAIN LUVAN HAASTATELLA ISONKYRÖN SOITTOKUNNAN PITKÄ-AIKAISTA JOHTAJAA, DIRECTOR MUSICES, KONRAD ALASTA

Aluksi utelin syntymäaika ja — paikkaa, kuten asiaan kuuluu?

— Olen syntynyt Minnesotan valtiossa, U.S.A:ssa 30. 9. 1902. Olin kuitenkin ainoastaan viisivuotias, kun perheeni mukana muutin Vähäänkyröön. Täällä, Hiiripellon kylässä, harjoitti isäni maanviljelystä, ja siellä olen lapsuuteni ja nuoruuteni viettänyt.

— Jäikö mieleenne mitään Amerikan maasta ja matkasta Suomeen?

— Enpä paljoakaan muista. Matkalta jäi kuitenkin mieleen, että laivan kannelta ”ongimme valaskaloja” yhdessä veljeni kanssa.

— Onko lapsuusajaltanne mitään musiikkiin liittyviä muistoja?

— Voipa olla, että jo varhaislapsuudessa, Atlannin takana, sain musiikillisia virikkeitä kolmelta enoltani, jotka olivat innokkaita soiton harrastajia. Kotonani ei musiikkia erityisemmin viljelty. Torvimusiikki kiehtoi kuitenkin mieltäni lapsesta asti. Kun kirkonmältä, jossa pidettiin kesäisin ulkoilmajuhlia, alkoi kantautua Vähäänkyrön soittokunnan torvien loihtimia, metallisia kaikuja, olin haltioissani. Halusin päästä tarkastelemaan noita ihmeellisiä soittimia mahdollisimman läheltä, milloin siihen vain oli tilaisuus. Toivoin aina itselleni lahjaksi torvea, ja sainkin monta leikki puhallinta. Vasta neljätoista vuotiaana hankin itselleni oikean torven. Siitä alkoi tämä mieliharrastus, aluksi Vähässäkyrössä.

— Olisin utelias tietämään jotakin vaiheistanne ennen Isoonkyröön tuloanne?

— Menin vapaaehtoisena sotapalvelukseen, ja sielläkin pääsin heti soittokuntaan. Siviiliin tultuani antauduin liike-elämän palvelukseen. Olin jonkin aikaa Kurikasassa, mutta muutin sitten takaisin kotipitäjään. Elämäntoverikini löytyi kotikylästä, ja avioliitto solmittiin v. 1927. Lapsia meillä on neljä. Isoonkyröön siirtytty-

ämme toimin aluksi SOK:n Kirkonkylän myymälässä, mutta suurimman osan palveluajastani olen toiminut myymälänhoitajana Taipaleen myymälässä.

— Kuinka kauan olette harrastanut mielimusiikkianne?

— Harrastusta kesti tasan viisikymmentä vuotta. Soitellut olen kaikkiaan kahdeksassa eri soittokunnassa, joista kaksi oli armeijan soittokuntia.

— Mikä on ollut se voima, joka on antanut intoa ja halua toimia musiikin pariin noin kauan?

— Kun elämäntehtäväkseni tuli liikeala, niin musiikin harrastaminen amatöörinä, vapaa-aikoina, on ollut stressin ja työpaineen vastapainoa. Se on virkistänyt ja auttanut henkistä latautumista. Vieläkin pidän torvimusiikkia ykköstilalla, kun se on puhdassoitista ja sopivan rytmikästä. Näin vanhuksena tulee herkäksi kyyneliini asti, kun saa kuunnella tuttua, muistoissa elävää musiikkia.

— Kuinka kauan johditte täällä Isossakyrössä soittokuntaa?

— Kun soittokunta saavutti niinkin kunnioitettavan iän, kuin 70 vuotta, niin siitä ajasta sain toimintaa vetää 30 vuotta. Vetäminen on oikea nimitys johtajan työstä. Kun perustin poikasoyhtökunnan v. 1938, jossa oli 17 alkajaa parhain edellytyksin, niin muutaman vuoden kuluttua heistä oli yksi jäljellä. Se kuvastaa johtajan tehtävää, että vaikeuksista huolimatta on saatava toiminta jatkumaan, ja uusia soittajia on löydettävä pois jääneiden tilalle. Kolmessa soittokunnassa ehdin olla vetäjänä.

— Mistä johtui, että soittokunnan toiminta täällä loppui kuin yllättäen?

— Ehkä se jotenkin yllättäväkin oli. Syyt siihen ovat monet. Jatkaminen omalla kohdallani oli riittävän esteellinen, sillä jäin eläkkeelle ja välittömästi sen



Isonkyrön kirkkokuoro 40-vuotisjuhlakonsertissaan Isonkyrön kirkossa v. 1969

MIETTEITÄ JA MUISTELMIA KUOROTYÖN SARALTA

Oletko jonkin laulukuoron jäsen? Kuulut kuoroon. Vai aiotkos pikapuoliin liittyä? Ehkä olet vakavasti harkinnut jo siitä poisjäämistä. Mikä vahinko!

Syksyllä eri kuorot ilmoittelivat työnsä alkamisesta ja samalla toivotettiin uudet laulajat tervetulleiksi, entiset ilman muuta. Isokyröläisille on jo pitkään ollut tarjolla monia kuoroja. Valinnan varaa on. Erilaiset

jälkeen alkoivat sairaalat tulla tutuiksi. Vakava syy oli siinäkin, kun niin monet soittajat lähtivät elämäntehäviinsä muulle. Soittajapula on jatkuvana vaivana maaseudun soittokunnilla.

— Uskotteko soittokunnan vielä heräävän nykyisestä unestaan?

— Johtaja eli vetäjä jos ensin löytyisi, ja iso ryhmä soittajia, niin sittenhän ei tarvittaisikaan muuta, kuin uhrautuvaa harrastusta ja kestäväää tosi innostusta. Hyvin tärkeää myöskin olisi, että soittokunnalle olisi käyttöä. Entiset työnantajat, Nuorisoseurat, ovat paitiossa, kesä- y.m. juhlat ovat kovin harvinaisia. Olisiko tarvitsijoita? Soittokunnan perustaminen on lisäksi taloudellinen yritys, siinähän tarvitaan varoja jatkuvasti. Kokemukseni on, että avustukset ovat olleet heikkoja. Pitäjässämmehän toimii edelleen soittokunta, se kyllä

vaikuttimet sitten tuota valintaa säätelevät. Niinpä ennen pitkää huomaa laulavansa juuri siinä omassa kuorossaan.

Isossakyrössä voidaan puhua jo kuorojen historiasta, niin kauan ne ovat toimineet. Koska näin on, ovat johtajat ja useimmat laulajatkin ehtineet vaihtua ajan mittaan. Pitkäaikaiset kuorolaiset tietävät, että kuoron

tydyttää torvimusiikin tarpeen. Sen lisäksi on monenlaista orkesteri- ja musiikkitoimintaa.

— Miten perheenne on suhtautunut harrastukseenne? Luulisi ainakin vaimon joskus vähän purnanneen, kun musiikki on lukemattomina iltoina vienyt miehen mennessään?

— Vaimo ja lapset ovat suhtautuneet tähän harrastukseeni ymmärtäen ja erittäin myönteisesti. Sen takia ei ole syntynyt riitasointuja.

— Pitkäaikainen työnne musiikin saralla kuitenkin huomioitiin, kun Teille myönnettiin Musiikin tihertöin arvonimi?

— No, se nimitys kai annetaan palkattomasta harrastuksesta. Kovin juhlallinen nimitys on meikäläiselle, eikä sillä ole montakaan kaljavelliä tullut keiteytyksi!

ANNIKKI LEHTONEN

historiikkia kertyy kirjoittamattomana muistin lokeroihin jos kuinka paljon. Se ikioma historian osuus alkaa hetkestä, jolloin kuorossa käynti alkoi. Miten sinä tulit aloittaneeksi? Jokin sysäys täytyi olla.

Kymmenkunta vuotta Isonkyrön kirkkokuoro oli ollut toiminnassa, kun pääsin mukaan. Miten? Oli keskikesä ennen sotia. Pappilansaarella vietettiin erästä juhlaa, jossa kuoron piti laulaa. Sisareni Aino ja Aune, jotka kuuluivat ennestään kuoroon alton laulajina, "hokuttelivat" minua tulemaan mukaan omaan ääneensä. Olihan toki yhdet harjoituksetkin ennen juhlaa. Klemetin säveltämä Kannelten soitto kajahtaa jäi mieleen määrätystä syystä. Kotona yritettiin sen altoa iskeä päähäni jopa karjakujalla kuljettaessa, kun joukolla haasta lehmä haettiin. Kun sitten harjoitusiltana istuin muiden altojen jatkeena, olin mielestäni täysinoppinut. Mutta annas olla! Juhla tuli ja esiintyminen pappilansaaren katoksen alla. Kun laulu alkoi, tajusin seisovani kirkasäänisten sopraanolaulajien viressä. Hetkessä oma säveleni häipyi, oli tipotiessään minun osaltani. Tilanne oli tuskallinen, sopraanoa en osannut, altossa en pysynyt. Silloin päätin, että jatkossa muutan siihen ääneen, jossa pysyy mukana. Helppomasta äänestä ei sen koommin ole tehnyt mieli vaikeampaan vaihtaa.

Siitä se sitten alkoi. Kuorotyö on mielestäni osuva sana, sillä sitähan lauluharrastus kuoroissa on. Jokainen esitys on kovan harjoitustyön aikaansaannos. On mahdotonta tähän mahduttaa kaikkia niitä muistoja, mitä kuorovuosikymmeniin on sisältynyt. Paljon on ollut kuoron juhlaa ja arkea, vierailua ja vastaanottoa, matkoja ja paikallaan oloa. Joulun tienoosseen on jokseenkin poikkeuksetta kuulunut oma joulujuhla, pikkujoulu. Ensimmäisenä kuorojouluunani olimme kauppias Herman Perttilän kodissa joulujuhlissa. Ohjelmaa oli määrä olla jokaisella. Otin mukaani kronikan sen hetken laulajista. Koska sillä ajankohtansa ansiosta saattaa olla sanottavaa myös tämän hetken ihmiselle, kirjoitan sen tähän.

Pikkujoulussa 18. 12. 1940

Laulajien lauma suuri,
sakki sangen taiteellinen
juhlan julki julistihe:
Pitää viettää pikkujoulu,
kohokohta korvaamaton
vain noin kesken kuorolaisten
ratoksi joukossa jokaisen,
iloksi toinen toisellensa.
Kun nyt näin on kuoro koossa
tässä juhlassa jalossa,
laitan laulun laulajista,
varsin virreksi viritän,
mitä satun tietämähän
tahi muuten muistamahan
eriksensä susta, musta,
enkä lainkaan mistään muusta.
Työkseni ensimmäiseksi,
lauluni alkajaisiksi
nimet painan paperille
kahdenkolmatta laulajan,
liitän pikku liuskasille

joka nimen eriksensä.
Kuppiin sysään ne syvähän,
sekoittelen seitsemästi.
Lippu nousee liehumahan,
kohoo korkeelle palanen.
Jonka nimi ensin entää,
hän on uhri ensimmäinen,
olkoon nuori taikka vanha,
lihava tai melko laiha.
Mitkään arvot nyt ei auta,
järjestyksen määrää arpa.

HUKKANEN on ensimmäinen.
Häll' on paikka erikoinen,
varsin arvoisa asema
pienoisessa piirissämme.
Pohjalaisen kuoron höystä
jutuun kansan karjalaisen,
kotiseutunsa korean.
Kuorohommaa harrastihe
hän jo kauan Karjalassa.
Siksi tuntee laulun laadut,
tajuaapi tahdit tarkkaan,
tietää kaikki rytmit, merkit,
laulutaidon salaisuudet,
laulamisen vaikeudet.

Seuraava on PIRKKO pieni.
Vasta menneenä kesänä
liittyi riviin kuorolaisten
avuks' alttolaulajien.
Ehtii aina ensimmäisnä,
ennättävi eillimmäisnä,
milloin kuoro kokoontuupt
laulujansa laulamahan,
virsiä viritämähän,
vaikka matka onkin pitkä,
vallon vaikea vaelttaa.
Sitkeyttä sisun kanssa
matkanvaivat hältä kysyy.

(PIRKKO PIIPPONEN,
o.s. ANTOSALO)

Nyt on vuoro JOHTAJAMME,
laulajan iänikuisen.
Eipä sorru laulunääni
kanttorilta milloinkaan,
vaikka joutuu laulamaan,
illat pitkät veisaamaan
sopraanot ja altot siellä,
tenorit ja bassot vielä,
jotta joukko harjaantuisi
äänensä ääntämään,
puoliansa pitämään.
Usein kesken hienon laulun
helähtääpi hänen nauru,
kun ei viitsi vihastua,
julistua ensinkään,
vaikka joukko väärin laulaa,
aivan toiset painot pauhaa
kuin ois' tahto johtajamme
sekä säädös säveltäjän.
Huumori on lahja hyvä,
leikki mieltä ylentävä.

DIR. CANT. NESTORI RAJALA

VALTON ELMI vakavana,
hiljaisena tyttölasna
ei lyö laimin milloinkaan
harjoituksiin lähtemistä.
Nauttii täysin siemauksin
käydä jalan ypöyksin
matkaa pitkää, mutkikasta,
taivalta perin pimeää.

Pimeästä pysäkestä,
seudusta valottomasta
kulkee kolme sisarusta —
KORPELASTA kai kotoisin —
laulannassa valonmailla.
Sellainen on nyt tää seikka,
juttu perin juhllallinen:
Puolilitraa valonainaa,
voimaa tuiki väkevää,
liikeneepi heille sinne
kuukaudeksi kuulemmaasta.
Kai ne ovat sokkosilla
kaikki väki, vanhat, nuoret,
paikoilla valottomilla.
Mutta sitten perjantaina
lauluharjoituksiss' aina
täytyy heidän ahkeroida
kutoen ja virkkaamalla,
kun on oikein sähkövalo,
eikä mikään päreen palo.

KOMSIN vilkas ANNI-neito
viipyy viikot koulussansa
kutojaksi opetellen,
taituriksi taitavaksi.
Päivät pitkät kangaspuissa,
tahdissa tasaisen räiskeen,
yksitoikkoisen tohinan,
laulaa laulun toisen perään,
illoilla ei kyllä enää.
Silloin laulaa siellä, täällä,
milloin aivan yksistänsä,
milloin suuren joukon kanssa.
Annin vakaumus on tää:
Vaihtelu mua virkistäää.

Veli seuraa sisartansa
jälkeen arvan järjettömän.
Se on aivan oikeata,
luonnostansa lankeevata.
Ainahan se EERO KOMSI,
taitava mies ja tasainen,
saapuu Anni-siskon perään
harjoituksiin, laulantahan.
Ja jos joskus myöhästyy,
on siis sekkin Annin syy.

Nyt me käymme Ulvilahan.
Rouva ELLI ULVINENHAN
vuottaapi jo vuoroansa.
Ahkeraan käy laulamassa
suvella ja pakkasessa.
Ääni kauas kantavainen
täyttää suojat suurimmatkin,

kestää kohot korkeimmatkin
sekä nousutkin nopeat.
Harjoitusten päälle oivaa
ompi lottain kahvin voima.

MÄKI-REININ ALMA varmaan,
senhän jokahinen arvaa,
tietää, mit' on kuoron johto.
Hällä näet koulussansa
ompi omat oppilaansa
innokkaita laulajia.
Heit' on oikein kymmeniä.
Ja kun jokahinen laulaa,
minkä jaksaa, täyttää kaulaa,
syntyy siitä sekakuoro.
Silloin Almalla on vuoro
hillitä se pienten kuoro. —
Kärsivällinen on Alma,
vaikk' ois'essä mikä pulma.
Kirkkokuorolainen harras
Alma omi aivan varmaan.
Ennen muita liittyi siihen.
Hän on kuoron kantajäsen.

Kuoron puheenjohtaja
RAHNASTO on kuulemma.
Hän on sangen leikillinen,
vaikk' on hiljaisen näköinen
Leikki siis on kuoren alla,
takana vaipan vakaisen.
Harjoituksiin lähtee aina
pelkän innostuksen tähden,
tenoria laulamahan
leikkiä myös laskemahan.
Väistyy syrjään vasarat,
höylät, kirvehet ja naulat,
kun on kuoro kyseessä,
laulut harjoitettavissa.

MAIJA sitten touhukkaana,
ahkerana, innokkaana
Tervajoen edustaapi,
kylän suuren ja komean.
Matka häll' on kaikkein pisin.
Mutta kun on ajoneuvot
laatuansa monenmoiset:
junat, pyörät, nopsat jalat,
hätää ei oo ensinkään.
Into sisua vain lisää.
(MAIJA KITINOJA)

ANNI, kanta-alttolainen,
laulaja hyväntuulinen,
istuu aina penkin päässä
säveltänsä laulamassa.
Niin on tutut sävelet
alttonuotit kaikki hälle.
Siksi laulaa varmana,
hartaana ja totisna.
Annissa on aika annos
taitoa kynän käyttäjän
kirjurina oltuansa
Siispä hääää sihteerinä,

tarkkaajana ankarana.
Jos lyö laimin harjoitukset
joku jäsen joukostamme,
vetää viivan vihkohonsa,
kirjahansa pitkän piirron.
(ANNI MÄKI-REINI)

Seuraa viisu ANTILASTA,
basson esilaulajasta.
Aina silloin joukkoon joutuu,
pariin laulajien parven,
milloin kuoro esittääpi
taidonnäytteen taiteellisen.
Harjoitukset harvinaiset
ompi tällä laulajalla,
kun on monet esteet eessä.
Jatkokurssit sattuu aina
jokaisena perjantaina,
tuona päivänä pahana.
Nuotit ilman muuta taitaa.
Olis aivan turhaa vaivaa
viedä niitä kotiin asti.
Säilyyhän ne mainiosti
laulutalon kaapin päällä.
(VÄINÖ ANTILA)

Käännytäänpä Ventälähän.
Tehdään matkaa vähäisen
ARKKOLAN tavataksemme,
talon suuren nähdäksemme,
kovin korkean, komean.
Isäntä varma ja vakava
tyynenä ja rauhallisna
käskyjensä, neuvojansa
jakaa talon asukeille.
Monta, monta vuotta sitten
JUSSI kirkkokuoroon liittyi,
jäseneksi tähän joukkoon.
Vakavasti tuumaa näin:
Siinä pysyn, mihin jäin.

Kuoronjohtajan keralla
kulkevi SYLVI RAJALA.
Lähtee illoin laulamaan,
Lapset kun saa nukkumaan.
Usein istuu vakavana
ja niin kovin ahkerana
sukkapuikot välähtelee.
Väliin laulu helähtelee.
Ei oo turhan puhujaksi,
tyhjänpäiten naurajaksi.

Meijerin isännöitsijä
KARILO on nimeltä.
Laulaja on tyyni, vakaa.
Hänen olemus sen takaa.
Uusimpia tulokkaita
Karilo on kaartissamme.
Intoa ja sitkeyttä
aimo annoksen olevan
luulen tällä laulajalla.
Hänpä joutuu jonkin kerran
harjoitusten kestäessä

TANE JOKINEN:

LAKEUS

Lakeus,
ääretön ja laaja.
Pilvenhattarat ja taivaan sini,
paiste päivän, mullan lämmin tuoksu,
tuulenvire,
lainehtivaa viljaa,
tähtäpäitä tähtimäärin.
Se on lakeus,
viljava ja aava.
Täällä yhtyy
Luojan oma maa ja taivas.
Viljaa, tuulen läikyttämää,
heilimöivää heinää.
Lato kyykkii olkikaton alla,
toinen, sadas, tuhannes.
Lakeus, sadontäysi.
Missä pellot sineen häipyä,
missä viljan aallot kaukaisuuksiin
kulkee tuulen myötä,
alkaa taivas.
Missä taivas alas kaartuu,
alkaa lakeus, silmäkantamaton, laaja.
Lakeus,
viljava ja aava.

YÖ

KOTILAMMELLA

Kissankello nuokkuu,
nukkuu
sumuisella pieluksella
koivun alla.
Sinisessä silmänsä
kastekeynel katsoo
kuuta,
tuikkien kuin pieni tähti.
Käki kaukaa, kaukaa
kukkuu.
Lahdelmalla
vesi vetää utuvaippaa
yli päänsä.
Nukkuu
sekin, tummana ja ajatonna.
Sumusilta kulkee hiljaa kuu.
Järven takaa kaukaa
kukkuu
käki kehtolauluansa.
Nukkuu
kissankello.

hoitelemaan basson puolta,
varsin vierasta säveltä,
todellakin yksistänsä,
kun muut bassot ei oo läsnä.

Liiketalon tavoitamme,
PERTTILÄÄN kun suunnistamme.
Kauppiaall' on monet puuhat,
vielä useimmat tuumat.
Metsän linnut mehevät,
jänikset ja muut elävät
ne, ne kovin mieltä kiusaa.
Niistä saisi hyvää lihaa,
kun on paistit pisteen päässä,
kaikki korttien varassa.
Iloinen on luonteeltansa,
siksi hänen nauruansa,
vitsikkäitä puheitansa
usein kuulee laulun lomass',
väliin värsyjen välissä.
(HERMAN PERTTILÄ)

ANTOSALON LINNE taasen
edustele larvamaita.
Liikaa ei näy puhelevan,
kieltänsä niin vaivailevan.
Mutta virkkaa totisena,

laulaa aina vakavana.
Tähän aikaan innoin häärii,
monet joululahjat käärii.
(LINNEA KELTTO)

Tullaan jälleen Perttilähän.
Kurkataanpa kauppaan vähän.
Laulajista KERTTU siellä
nähdään työssä toimekkaana,
vilkkahana, vikkelanä.
Illan tullen istahtaapi
lukemahan, laulamahan
tahi muuta tuumaamahan.
(KERTTU RAHNASTO)
o.s. ARJOVUO

KIVELÄ on uusin jäsen
kuorohomme kuuluvista.
Onkin varsin vaikeata,
perin mahdoton sanoa,
millainen on miehiänsä,
iloinenko, toitenenko,
molempia olla taitaa.
Koska liittyy kuorohomme
tämä uusin laulajamme,
siitä voimme hyvin päättää:
Musiikista varmaan pitää.
(NIILLO KIVELÄ)

Kukas jäi nyt viimeiseksi?
Hetikohta senkin keksin.
HÄKÄRI näin häntäpäähän
jäikin arvan mukaan tähän.
Suuren vaivan meistä kantaa,
hän kun laulutuvan antaa.
Vielä pitää huolta hyvää,
sangen suurtakin muretta,
ett on huone lämpimänä,
missä laulaman pitääpi.
Veitikka on silmäkulmass
usein tällä laulajalla. —
Kun on laulut laulettuna,
viipyy tuvas viimeisenä,
vääntää valot vähemmälle.
Lopuksi käy portahalle
pimeälle pihamaalle
valaistusta antamaan,
"Hyvää yötä" huikkimaan.
(VILJO HÄKÄRI)

Tämä sanottuna tästä
olkoon meidän rykmentistä.
Aikamoisen pisteen piirrän,
lorun loppuun mä sen siirrän.

Jatk. s. 24

LUONNON KUVAKIRJASTA VALOK. M HANNUKSELA



Isokuovi pesällään



Valokki-Lakka, Suon hieno marja

Koivun punkkitatti



Suopöllön pesä

Lumipöllö oksallaan





IIIHTÄJÄ YÖSSÄ

*Hiihtelen
pakkasyötä helmikuun.
Hangen päällä on pehmeää untuvalunta
kimallellen
tähtinä suuntaan kuun.
Hämärät varjotkin nukkuvat
talvista unta.
Tuikkiva tähtien kajo
öistä tienoota peittää,
nukkuva talo unisen varjonsa
heittää
pihamaan kylkeen
haukotellen.*

*Säpsähdän
hangesta nousevaa lintujen laumaa.
Peltopyyt
ovat oraita kaivelleet.
Kylältä latuuni tuoreet vanat kaartaa.
Toisetkin
ovat yössä hiihdelleet.
Tähtien helmasta kuu
kajollaan tienoota peittää,
nukkuva puu unisen varjonsa
heittää
nietoksen kylkeen
haukotellen.*

TANE JOKINEN

Muistelmia Isonkyrön Sotainvalidien 35-vuotistaipaleelta.

Talvisodan raskaat päivät ovat päättyneet ja miehet palaavat väsyneinä ja rasittuneina kotikonnuilleen. Toisilla on vielä käsi tai jalka "paketissa", toisilla haavat auki muualla ruumiissaan. Toiset makaavat vielä sotasairaaloissa enemmän tai vähemmän runneltuina. Sairaaloissa makaavien sotainvalidien mielissä heräsi ajatus oman järjestön perustamisesta. Niin tapahtuikin. Sotainvalidien Veljesliitto perustettiin Jyväskylässä, elokuun 18 päivä 1940. Vuotta myöhemmin maa jaettiin 18 piiriin.

Oma osastomme, Sotainvalidien Veljesliiton Isonkyrön Osasto, perustettiin nyk. Pohjankyrön talossa 15 päivä joulukuuta 1940. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 20 sodassa vammautunutta veljeä, jotka yksimielisesti päättivät, että osasto perustetaan. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Veikko Latikka ja johtokunta sai seuraavan kokoonpanon: Viljo Ulvinen, Mikko Lähdesmäki, Jussi Tulisalmi, Kalle Sivula, Niilo Karvala ja Arvo Paasiviita. Varalle Vilho Viemerö ja Jussi Mäntymetsä. Merkittiin, että vuoden lopussa oli osastossa 67 jäsentä, näistä 50 sellaisia, joitten vamma prosentti oli yli 10 %. Näin se alkoi ensimmäinen vuositaival taittua. Valitulla johtokunnalla oli pohdittavanaan, millä keinoin saataisiin osastolle varoja. Päätettiin toimeen panna yleinen rahan keräys ja valittiin keräysmiehet eri kyliin. Asiakirjoista ei ilmene, millainen tämän ensimmäisen keräyksen tuotto oli. Muistitietojen mukaan se oli n. 3.—4.000:— (sen aikaista rahaa). Kesäkuussa 1941 alkoi sota uudelleen ja miehet kutsuttiin aseisiin. 24 päivä elokuuta 1941 pidetyssä johtokunnan kokouksessa valittiin Puheenjohtajaksi Jussi Tulisalmi, koska puheenjohtaja Veikko Latikka, vaikeasta vammastaan huolimatta, joutui lähtemään asepalvelukseen. Sihteeriksi ja rahaston hoitajaksi valittiin Mikko Lähdesmäki. 5. 10. 1941 pidetyssä johtokunnan kokouksessa jouduttiin taas täydentämään johtokuntaa, Niilo Karvalan tilalle valittiin Lauri Jussila, josta myös tehtiin varapuheenjohtaja. Kalle Sivulan tilalle tuli Veikko Reini.

Sotavuosina, ymmärrettävistä syistä, toiminta oli verrattain hiljaista. Jatkosodan päätyttyä toiminta pääsi täydellä teholla alkuun, sillä olihan jäsenmääräkin monin kerroin lisääntynyt, ollen parisataa miestä. Osaston toiminnassa pääpaino asetettiin taloudelliselle linjalle, mutta ei ole unohdettu henkistäkään huoltoa, mikä on meidän olemassa ololle yhtä tärkeää, kuin taloudellinenkin puoli. Sodan jälkeisinä vuosina oli jäsenistön keskuudessa avun tarve erittäin suuri. Rahavaroja oli hankittava, että voitiin avustaa puutteessa

olevia veljiä. Avustukset olivat ymmärrettävistä syistä verrattain pieniä, mutta moni veli tuli autetuksi vaikean ajan yli.

Ensimmäinen huomattavampi tapaus osaston toiminnassa oli sen yhteyteen perustettava Naisjaosto. Naisjaoston perustaminen tapahtui Isonkyrön kunnantalolla, 26 päivä toukokuuta 1946. Läsnä oli 12 asiasta kiinnostunutta naishenkilöä, jotka päättivät perustaa sotainvalidiosaston yhteyteen naisjaoston. Ensimmäiseen johtokuntaan valittiin: Helmi Alen, Sofia Reini, Tyyne Sillanpää, Eevi Ristiluoma, Martha Lassila, Jenny Tapio, Kirsti Kallislahti ja Maija Kitinoja. Varalle: Aino Vuorenmaa, Manda Luoma, Armi Röyskö ja Maija Haapala. Kokoonkutsujaksi valittiin Tyyne Sillanpää. Siitä se alkoi naistemme toiminta. Alussa se oli hyvin pientä, mutta nyt se on liittomme suurimpia ja parhaiten toimivia. Naisjaosto on osastollemme erittäin hyvä tuki ja turva, sekä taloudellisessa, että henkisessä mielessä.

Pian tuli perään toinenkin huomattava tapaus. 16. 12. 1946 silloinen johtokunta, mihin kuului puheenjohtaja Pauli Salo, sekä jäsenet, Veikko Latikka, Mauno Taanonen, Kosti Uusihaka, Jussi Tulisalmi, Jussi Mäntymetsä ja Aulis Pispala, päätti ostaa Elokuvateatteri "POHJANKYRÖN" osastolle koneineen ja laitteineen, sekä talon vuokraoikeuden näytäntöjä varten. Liitolta saatiin mainittuun tarkoitukseen mk 300,000:-lainana viiden vuoden takaisin, maksuajalla ja 4 % korolla. Näytäntösalin vuokra oli mk. 3000:— kk. edellyttäen vähintään 3 näytäntöiltaa viikossa. Teatterista aiheutuvien tehtävien ja asioiden hoitajaksi valittiin Pauli Salo. Aluksi tämä homma oli tuottavaa, velat saatiin ajallaan maksetuksi ja uusittiinpa koneitakin, ostettiin jopa toinenkin. Nyt voitiin kuvia näyttää kahdella koneella, joten ikävät väliajat jäivät pois. Myöhemmin teatterin kannattavuus alkoi olla kyseen alaista. 19. 5. 1952 myytiin koneet pois ja luovuttiin koko elokuva hommasta.

Osasto on myös harjoittanut liiketoimintaa pienessä muodossa. Kioskia on pidetty Knaapilan Myllyn luona, (nykyisin säästöpankki rakentaa sille paikalle uutta liiketaloa). Myöhemmin kioski siirrettiin Urheilukentälle, mutta siihen aikaan ei kioski oikein kannattanut ja niin se myytiinkin pois.

Syksyllä 1951 ilmoitti Neiti Jenny Keko Tervajoen lahjoittavansa omistamansa "Lotta-tupa"-nimisen kioskin, joka sijaitsee Tervajoen aseman tien haarassa, Isonkyrön osastolle, ehdolla, että kioski saa olla paikallaan Jenny Keon omistamalla maalla ilman vuokraa,



Past. Jussi Salo vihkimässä Isonkyrön osaston lippua v. 1960.

niin kauan, kuin osasto kioskin omistaa ja siinä harjoittaa kioskitoimintaa. Lahjoitus otettiin kiitollisuudella vastaan. Seuraavana keväänä, Vappuna, kioski avattiinkin yleisön käyttöön. Sen nimeksi hyväksyttiin V E L J E S T U P A. Kioski tuotti alussa oikein hyvin, mutta myöhemmin sen kannattavuus oli melko heikko, niinpä kioskitoiminta lopetettiinkin 1966, ja kioski myytiin poissiirrettäväksi.

Varoja on koetettu kerätä monella tavalla. v. 1954 oli vanhan kirkon 650-vuotisjuhlat. Silloin osastomme toimesta huolehdittiin auto- ja pyörä säilytyksestä. Siitä saatiin huomattava summa osaston kassaan. Autoja moottoripyörä kilpailut järjestettiin kolmena talvena kirkonlahden jäällä. Osanottomaksuista ja pääsylipusta saatiin sievoinen summa.

Kyllähän sitä varoja on pitänyt koittaa hankkia monella tavalla, sillä avun tarvitsijoita on paljon. Huomattavin tulo lähde kumminkin on ollut jokavuotinen SI-viikon keräys. 35 vuoden aikana on keräyksellä saatu kokoon melkoinen summa, joskin siitä vain 60 % jää osaston omaan käyttöön. 25 % menee liittoon ja 15 % on piirin osuus. Liitolta tämä summa on monin kerroin tullut takaisin osaston jäsenille ns. perusavustusten muodossa, mitkä ovat auttaneet monen veljen elämisen alkuun.

Piirin kesäjuhlat järjestettiin v. 1949 luonnon kauniilla Pappilan Saarella. Erilaisia muita juhlatilaisuuksia, kirkkoiltoja ym. sellaisia on järjestetty tarpeen mukaan. V. 1960, osaston 20-vuotisjuhlassa osasto sai oman lipun. Sen tarpeet oli ostanut hammaslääkäri Martha Lassila ja lipun on ommellut neiti Rauha Salo. Lippu vihittiin Isonkyrön kirkossa 24. 9. 1960. Lipun luovutuspuheen piti opettaja Lempi Saunamäki. Siitä lähtien lippua on käytetty suuremmissa juhlatilaisuuksissa ja invalidiveljien sinuaustilaisuuksissa.

Osaston puheenjohtajina ovat olleet: Veikko Latikka 16 vuotta, ja on puheenjohtajana edelleen, Tauno Lehtonen 5 vuotta, Pauli Salo 4 v. Väinö Ollikainen 3 v. Toivo Mäki 2 v. sekä Jussi Tulisalmi, Aulis Pispala, Aarne Keko, Olavi Lepistö ja Kalle Minni kukin yhden vuoden. Johtokunnassa pisimmän ajan on istunut Toivo Hyyppä, 25 vuotta, tästä ajasta asiainhoitajana 22 vuotta, Aulis Pispala 18 vuotta, Ilmari Saari 16 vuotta, Paavo Mäki-Valtari 12 vuotta, Jussi Mäntymetsä ja Mauri Röyskö 12 vuotta ja Olavi Lepistö 9 vuotta sekä 5 vuotta johtokunnan varajäsenenä, sekä

rahaston hoitajana. Aarne Pikkala ja Aarne Lähdesmäki 7 vuotta, Pentti Paloheimo, Otto Paananen, Väinö Mallula, Jussi Tulisalmi ja Tauno Lehtonen 6 vuotta. (Lehtonen lisäksi 5 vuotta puh.joht. yht. 11 vuotta.) Nykyiseen johtokuntaan kuuluvat: Veikko Latikka puheenjohtajana, Olavi Lepistö varapuheenjohtajana, Toivo Hyyppä asiam.-sihteerinä, Pauli Salo rahaston hoitajana, sekä Paavo Mäki-Valtari, Veikko Koskela ja Veikko Viitaluoma.

Osaston alaisena toimii myös kuntoliikunta toimikunta, joka on toiminut aika ripeästi. Sen harrastuspiiriin kuuluvat kaikki vammaisurheilun lajit, kuten kentälajit, maastokisat, ammunta, uinti ja hiihto. Piiritasolla osastomme pojat ovat voittaneet useita piirimestaruuksia melkein poikkeuksetta joka lajissa. Onpa voitettu osastojen välinen kiertopalkinto omaksi yleisurheilukilpailuissa kolmella perättäisellä voitolla. Myös liiton kilpailussa ovat poikamme menestyneet erittäin hyvin. Palkintosijoilla ovat olleet Pentti Paloheimo, Kauko Vakkila, Pauli Tanttari ja Eeli Takala. Myös hiihdossa on liitto tasolla menestyneet Paloheimon ja Vakkilan lisäksi Arvi Komsu ja Kalevi Länsisaari. Laihian osaston kanssa on koitettu ilma-aseilla kumpi on kumpi, jo viiden vuoden ajan. Laihian pojat ovat voittaneet jokaisen koitoksen, mutta meidän pojat ovat olleet hyvänä kakkosena! Näissä kisoissa ei voitto ole pääasia, vaan osanotto, ja liikunnan sekä mielenterveyden saaminen.

Osastomme jäsenmäärä tällä hetkellä on 91 A/jäsentä ja 52 B/jäsentä, yht. 141. Näistä amputoituja 7, aivovammaisia 11, sotatuberkuloottisia 15, naissoitainvalideja 1, loput ovat niin sanottuja yleisvammaisia. Jäsenistön keski-ikä alkaa olla 60 vuotta.

Tämä sotavammaisten työkenttä on niin laaja, että siinä riittää työtä loppumattomiin. Uusia toiminta muotoja olisi keksittävä, että jäsenistön mielenkiinto saataisiin pysymään sotavammaistyössä. Suuren yleisön mielenkiinto myös olisi saatava sotainvalidityöhön. Vallankin nuoriso olisi saatava tajuamaan, miksi yleensä sotavammaisia on olemassa. Sotainvalidit ovat olleet yhteisen .Isänmaamme asialla, siellä he ovat saaneet vammansa, kuka lievemmän, kuka vaikeamman. Kaikki he tyynesti kantavat vammaansa, He tyytyvät kohtaloonsa. Sotavammaisten työ ei ole päättynyt, heitä tarvitaan vielä yhteiskuntamme rakentamisessa. He tarvitsevat toinen toistaan. Vahvemmat voivat auttaa heikompia veljiään, kukaan ei ole tarpeeton. Heidän työnsä menestyksellinen jatkuminen yhä kiristyvässä yhteiskunnassa, kilpailussa olemassa olosta, edellyttää yhteistoiminnan tiivistymistä, harvenneiden rivien vahvistamista, sisulla ja uskolla, kuten sotavuosina lähes neljä vuosikymmentä sitten.

TOIVO HYYPPÄ

Hiljainen päivä

Vuoden ensimmäinen päivä 1940, Uudenvuoden päivä, on pari tuntia sitten vaihtunut toiseen. On yö. On sota. Vihollisen tykistö ampuu harvakseen. Pieni ryhmä Isonkyrön miehiä seisoo Taipaleessa Terenttilän suon reunassa. Kaikesta näkyy, että he odottavat, he tähyilevät aika-ajoin suolle. Vihollisen tykistön ammutakaan ei heitä häiritse, sillä ammuksat menevät yli ja uoppovat Terenttilän suohon ja ovat näin vaaratomia.

He tähyilevät ja odottavat suolta saapuvia, jotka ovat kaivamassa auki päivällä umpeen ammuttua juoksuhaudaus, samoin kuin hekin olivat toisella suunnalla. Vihollisen tykistö ampuu taas, mutta jo lähtölaukaukset kertovat niiden menevän yli. Taas kuuluu lähtölaukaus, nyt kaikki säikähtävät, se on erilainen. Kukaan ei uskalla heti ääneen sanoa totuutta. Viimein joku sanoo: "Se on srappelli". Kaikki jännittyy, sillä



Isonkyrön sankarihautaan kätettiin v. 1918 kahdeksantoista vapaussodan- ja yksi heimosodan sankari. Paikalle pystytettiin Matti Visannin suunnittelema patsas, jonka jykevän karhu-aiheen hän sai Isonkyrön pitäjänvaakunasta. Talvisodan kahdeksankymmentä neljä-, ja jatkosodan satakuusi sankarivainajaa lepäävät rinta rinnan tällä hauta-alueella. Heidän haudoillaan seisovat ensin valkoiset puuristit. Sotien päätyttyä heidän muistokseen pystytettiin kiviset ristit, nämäkin Matti Visannin suunnittelemat. V. 1946 hauta-alue oli saatettu sellaiseksi, millaisena se tänä päivänä etemme avautuu.

Olemme kymmeniä kertoja saapuneet sankarihaudoille kunnioittamaan niiden miesten muistoa, jotka antoivat henkensä Isänmaan lunnaksi. Niin tuleekin tehdä. Jos kansa unohtaa sankarivainajansa, se on kuleman merkki. Itsenäisyytemme saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi käydyissä sodissa kaatuneet miehet antoivat uhriksi henkensä. Mutta heissä ja heidän kautaan antoivat myös uhrin Suomen naiset.

Erään ristin alla lepää iloinen, avulias veljeni. Muistan selvästi päivän vuosikymmeniä sitten, jolloin isäni astui huoneeseen järkytys kuvastuen kasvoilla, ja lausui ääni vavahtaen: "Ilmoittivat kaatuneista — Nyt oli meidän vuoro". Oli ihana ja aurinkoinen heinäkuun päivä, mutta huone, jossa hiljaisina istuimme, tuntui synkältä ja pimeältä, vieläkin voin tuntea sen ahdistuksen.

Veljen menetys sisarelle on toki vähäinen, kun sitä

kukaan ei tiedä, missä kohdassa se räjähtää. Ilmasta kuuluu räiskähtävä räjähdys, srappelli on räjähtänyt juuri sillä kohtaa, missä tiedettiin suolla olevien miesten olevan. On hyvin hiljaista, vihollisen tykistökkin lopetti ampumisen aivan kuin aavistaen, mitä on tapahtunut. Miehet tähyilevät suolle. Sieltä näkyy hahmoja, heitä on vain kuusi, vaikka heitä sinne mennessä oli seitsemän. He kantavat jotain raskasta. Mielet jännittyvät, kuka se on, jota he kantavat? Kantajat saapuvat, kaikki mykistyvät. Lääkintäaliupseeri toteaa, että seljässä, sydämen kohdalla, on hyvin pieni reikä. Se luoti tiesi paikkansa. Yhteisesti sovitaan, että tästä ei heti kerrota komppanian muille miehille. Mutta sopimus oli turha, sillä jokainen huomasi heti, kenen paikka korsussa jäi tyhjäksi ja tulijoitten ilmeet kertoivat sen, että mestaripainija Veikko Saarela oli jo matkalla toista tietä ja toisella tavalla Isonkyrön kirkkotarhaa kohti.

Valkeni aamu, valkeni Taipaleen taistelujen uusi päivä. Se päivä oli Isonkyrön miesten hiljainen päivä.

TOIVO VARPULA



vertaa äidin sydämen uhriin. Muistissani on erään äidin hahmo, äidin, jonka jo toisen pojan kaatumisesta tuli tieto. Se painoi hartiat kyyryyn ja kasvoille surun juonteet, lähtemättömät. — Entä, kun sydän vavisten astuin pesutupaan, jatkaakseni työtä, joka jäi kesken. Pesijä, vaimo, monen alaikäisen äiti, oli juuri saanut tiedon miehensä kaatumisesta. Märällä esiliinalla hän oli peittänyt kasvonsa. Mitä hän silloin tunsin, sydän revittävä, yksinhuoltajan ohdakepolkunsaa päässä seisten? — Jumala sen tietää. Aavistelin siitä jotakin, kun pieni lapseni huusi illoin kuulle: "Vie isille terveisiä!" — ja kun pelko ahdisti mieltä: Ehkä hänkää ei palaa luoksemme.

Sydänverensä vuodattivat miehet ja määrättömästi kyyneleitä naiset. Miten suomalainen nainen kantoi osansa, siitä kertoo V. A. Koskenniemi runossaan:

"Näin äidin ja siskon kyynelen,
sanaa valituksen mä kuullut en."

Kun seisomme sankarihaudoilla, monet pyhät muistot nousevat mieleemme. Ne myös velvoittavat meitä siirtämään nousevalle polvelle perinnöksi ne arvot ja voimavarat joiden avulla me kestimme: Uskon Jumalaan, joka on lahjoittanut meille tämän ihanan, pohjoisen maan. Tähän kalliopohjaan tukeutuen opettaakamme lapsemme ja lastemme lapset kunnioittamaan menneiden sukupolvien työtä, kantamaan vastuuta Suomen suotuisan tulevaisuuden rakentamisesta ja pyrkimään elämään rauhassa ja ystävyydessä maailman kaikkien kansojen kanssa.

SISKO

ISONKYRÖN KIRKONKYLÄ VUONNA 1753

Vuodelta 1753 ovat peräisin Ikolan ja Ventäälän kylän tiluskartat, jotka maanmittarit G. Åkerman ja J. Rönholm laativat isojakoa varten. Nämä kartat antavat selvän kuvan siitä, millainen Isonkyrön keskusta oli 1700-luvulla.

Ventäälän kylässä, paikalla, missä nykyisin on K. J. Mieltyn valokuvausliike, seisoi 1700-luvulla Jussilan talo. Lähdettäessä täältä kirkolle päin pappila oli ensimmäinen asuttu talo. Se alue, joka nykyisin on Isonkyrön vilkas keskusta, oli tuolloin Ventäälän talojen ja pappilan peltomaana. Ainoat rakennukset olivat koskessa olleet myllyt. Aita erotti papilan tilukset muista pelloista. Pappilan kohdalla tie erkani kirkolle pappilan pihamaan kautta. Kirkon ympärillä olivat pitäjänmakasiini, pitäjätalo, lukkarin ja lautturin tuvat. Kirkon edessä hirsiaidassa kiinni oli tapuli, joka purettiin vuonna 1772. Piispantarkastuksessa vuonna 1673 antoi piispa Juhanna Gezelius käskyn, jonka mukaan kirkon vieressä olleet rakennukset oli siirrettävä muualle, koska kirkkoa uhkasi niiden taholta tulipalon vaara. Näin hävisivät kirkon tienoolta itsellisten ja mäkitupalaisten mökit sekä myös talollisten aitat ja kirkkotallit. Itsellisiä oli asunut kirkon ympärillä jo 1570-luvulta lähtien, mahdollisesti aikaisemminkin. Vuonna 1625 mainitaan viisi itsellistä Isonkyrön kirkonkylässä. Simo Kiltinen ja Tuomas Suomalainen olivat entisiä talollisia, mutta Lasse Kaupin, Martta Muikun ja Maisa Kolhon alkuperä ja tarkka asuinpaikka ovat tuntemattomia. Kirkkotallit palasivat kirkon ympäristöön vielä 1700-luvulla ja niitä mainitaan olleen siellä vielä viime vuosisadan lopulla.

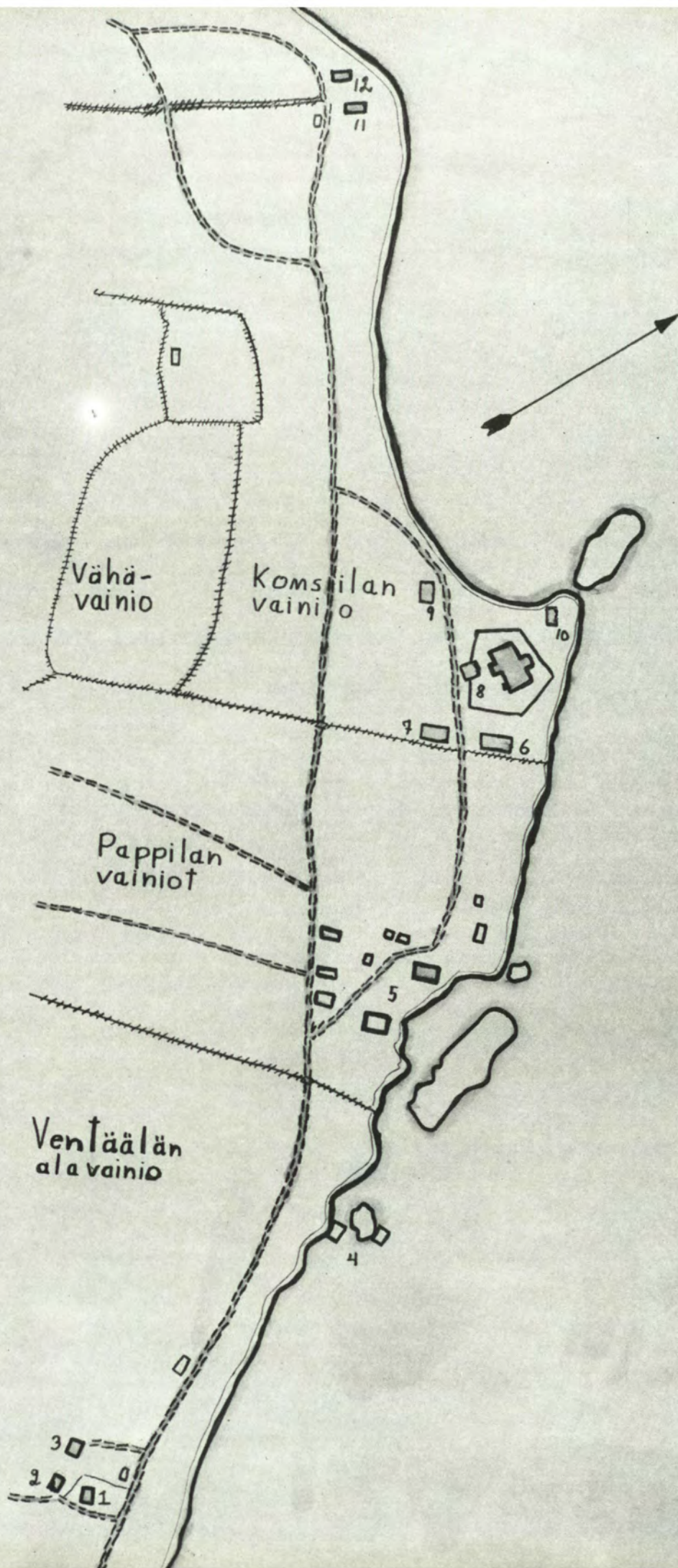
Nykyisen kotiteollisuuskoulun kohdalla tie haarautui Komsilaan. Komsin vieressä sijainnut Smålar oli ensimmäinen asuttu talo lukkarin tuvan jälkeen.

Ventäälästä on Komsilaan matkaa noin kaksi kilometriä. Vuonna 1753 ei kylien välillä asunut kovinkaan monta ihmistä. Nykyisin tämä alue on Isonkyrön tiheimmin asuttu.

Vaikka uusia rakennuksia nousee jatkuvasti keskustaan entisille vainioille, niin kirkko ja sen ympäristö ovat rauhassa saaneet muodostaa historiallisen kokonaisuuden, josta isokyröläiset voivat olla ylpeitä.

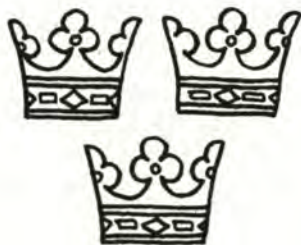
(Lähteet: Armas Luukko, Etelä-Pohjanmaan historia III; Riitta Pylkkänen, Isonkyrön vanha kirkko, Kytösavut VI; sekä Ikolan ja Ventäälän tiluskartat Maanmittaushallituksen arkistossa.)

1. Jussila
2. Laurila
3. Knaapi
4. Myllyt
5. Pappila
6. Pitäjätupa
7. Pitäjänmakasiini
8. Kirkko ja tapuli
9. Lukkarin tupa
10. Lautturin tupa
11. Smålar
12. Komsin



KJ. Mielty

Valtiopäivämiehiä 1671 - 1975



Syksyllä pidettyjen eduskuntavaalien tulosten tultua julkisuuteen, tuli mieleeni ajatus, että pitäisi tutkia, koska eduskuntaan on viimeiseksi saatu Isostakyröstä oma edustaja. Asia ehti jo lakata vaivaamasta mieltäni. Kunnes Lehtosen Annikki soitti ja muistutti, että olen luvannut jatkaa Isonkyrön Joululehdessä olleita, lähinnä henkilöhistoriaa käsitteleviä kirjoitelmiani. Ajattelin, että laadinpas luettelon kyröläisistä valtiopäivämiehistä.

Kun siinä sitten tutkiskelin erilaista lähdeaineistoa, sain havaita, että yli 350 vuotisen ajanjakson aikana on Isostakyröstä ollut valtiopäivillä edustajia ainoastaan viisi talonpoikaa, yksi aatelissäädyn edustaja ja neljä kirkkoherraa. Näinkin vaatimaton tulos johtuu siitä, että Ruotsin ajan valtiopäivämiehet valittiin välillisillä vaaleilla ja ainakin Etelä-Pohjanmaalla on ollut sellainen tapa, että kullakin pitäjällä oli vain yksi ääni, riippumatta valitsijamiesten määrästä tai asukasluvusta. Valtiopäivämiehet valittiin aluksi kihlakunnittain. Läänitysaikana myös kreivikunnat saivat oikeuden edustajansa lähettämiseen. 1770-luvulta lähtien valtiopäivämiehet valittiin tuomiokunnittain Vuoden

1634 hallitusmuodon mukaan kihlakunnat voivat lähettää vain yhden edusmiehen kuhunkin säätyyn. Pohjanmaata edustivat valtiopäivillä maakunnan kolme säätyä: porvaristo, papisto ja talonpojat. Isonkyrön Holkkolassa pidetyissä vaaleissa sovittiin, että valtiopäiville lähetetään edustaja vuoroin suomalaisesta, vuoroin ruotsalaisesta pitäjistä. Ruotsalaiset pitäjät eivät kuitenkaan kyseistä sopimusta kunnioittaneet. Niinpä vuonna 1778 pidetyissä vaaleissa ruotsalaiset vaativat äänestystä oman ehdokkaansa, Matts Backmanin, ja suomalaisten pitäjien ehdokkaan, Orismalan Monosen, välillä. Suomalaisilla oli enemmistö, viisi pitäjää yhdeksästä. Mutta Vähäkyrö rikkoi suomalaisrintaman ja asettui kannattamaan ruotsalaisten ehdokasta, joka näin valloittikin paikan pitemmäksi ajaksi.

Olen ottanut oheiseen valtiopäivämiesluetteloon alueemme papiston ja talonpoikaissäädyn edustajat ruotsin vallan ajalta, koska nämä säädyt hoitivat lähinnä maaseudulle elintärkeitä asioita. Venäjän vallan ja itsenäisyytemme ajalta olen merkinnyt luetteloon ainoastaan Isostakyröstä valitut edustajat.

RUOTSIN VALLAN AIKAISET PAPISTON JA TALONPOIKAISTON EDUSTAJAT ALUEELTAMME SÄÄTYVALTIOPÄIVILLÄ vv. 1617—1807

- v. 1617 Kustaa II Aadolfin kruunajaisvaltiopäivillä Uudenkaarlepyyn kirkkoherra, Jaakko Sigfridinpoika, Matti Erkinpoika Mustasaa-resta; Matti Yrjönpoika Karhu Vähäkyrön Kuuttilan kylästä; Antti Pertunpoika Vöyriltä ja Hannu Erkinpoika Limingasta.
- v. 1633 Närpiön kirkkoherra, Lauri Johanneksen poika.

- v. 1634 Kalajoen kirkkoherra, Pietari Matinpöika ja Hartvik Pentinpöika, Laihialta.
- v. 1643 Närpiön kirkkoherra, Elias Holmius, lautamies Åke Pietarinpoika, Vöyriltä ja Jaakko Laurinpöika Härö, Vähästäkyröstä.
- v. 1644 Lapväärtin kirkkoherra Antti Kempe ja lautamies Knuutti Matinpöika Loukko, Vähäkyrön Saarensivun kylästä.

- v. 1647 Kruunukylän ja Limingan kirkkoherrat Jaakko Brenner ja Samuel Joosefinpoika.
- v. 1650 Uudenkaarlepyyn triviaalikoulun rehtori Simo Anglenius ja *Isonkyrön kirkkoherra Iisak Brenner*.
- v. 1654 Kaarle X Kustaan kruunajaisvaltiopäivillä Upsalassa, jolloin Kristiina kuningatar lupoi kruunusta, *lautamies Sipi Ollinpoika Mielty*, Isonkyrön Orismalan kylästä.
- v. 1655 Tuomas Mikonpoika Tankka, Vähästäkyröstä ja Mikko Fransinpoika, Vöyriltä.
- v. 1659 Lautamies, malminetsijä, *Matti Olavinpoika Knuutila*, Isostakyröstä.
- v. 1660 Antti Grelsinpoika Ruth, Mustasaaren Tölbystä.
- v. 1664 Lautamies Simo Erkinpoika Torkko, Vähänkyrön Selkämäen kylästä ja Mikko Niilonpoika Bro, Maalahden Ylimaalahden kylästä.
- v. 1668 Mikko Fransinpoika, Vöyriltä virallisena edustajana, sekä Erkki Juhonpoika Mara, Mustasaaresta ja Tuomas Ammalainen, Lapualta.
- v. 1672 Erkki Juhonpoika Mara, Mustasaaresta.
- v. 1675 Kaarle XI:n kruunajaisvaltiopäivillä Upsalassa Matti Simonpoika Ruut, Laihialta, Lauri Juhonpoika Nuottajärvi, Kokkolasta, Vaasan kirkkoherra Olavi Bratt ja Lapuan kirkkoherra Kaarlo Prochman.
- v. 1676 Matti Simonpoika Ruut, Laihialta.
- v. 1678 Heikki Simonpoika Pyörni (Pörn), Mustasaaren Veikkaalasta.
- v. 1680 Nimismies Matti Olavinpoika.
- v. 1682 Matti Matinpoika Kaustinen, Vöyriltä ja Gabriel Martinpoika Saarenpää, Lapualta.
- v. 1689 *Isonkyrön kirkkoherra Israel Alftan* ja lautamies Simo Yrjönpoika Martola, Mustasaaren Martoisista.
- v. 1710 Lautamies Carl Mårtenson, Uudenkaarlepyyn Veksalasta.
- v. 1719 Isonvihan aikaisilla valtiopäivillä toimivat Etelä-Pohjanmaan talonpoikain edustajina Ruotsin puolella oleskelevat kruununvuo- dit Antti Aurin ja Reinhold Bullich.
- v. 1723 Majatalon pitäjä Juho Birling, Ilmajoen Peltoniemestä ja Johan Nilsinpoika Grägg, Vöyrin Mäkipäästä.
- v. 1726 Johan Nilsinpoika Grägg, Vöyrin Mäkipäästä.
- v. 1731 Majatalon pitäjä Juho Birling, Ilmajoen Peltoniemestä ja Daniel Köping, Maalahdesta.
- v. 1734 Daniel Köping, Maalahdesta ja talollinen Juho Heikkilä, Vähänkyrön Tervajoelta.
- v. 1738 Talollinen Jakob Paavalinpoika Heikus, Vöyrin Kaitsorista ja Juho Matinpoika Mäkkylä, Vähänkyrön Tervajoelta, sekä Pietarsaaren pitäjän edustajana lautamies Pål Bonde, Purmosta.
- vv. 1740—41 Jakob Paavalinpoika Heikus.
- vv. 1742—43 Heikus ja Juho Mäkkylä.
- vv. 1746—47 Heikus, sekä Uudenkaarlepyyn ja Pietarsaaren pitäjien edustajana talollinen Johan Larsinpoika Hofslagar, Stormsnäsistä.
- vv. 1751—52 Jakob Heikus.
- vv. 1755—56 Jakob Heikus.
- vv. 1760—62 Johan Larsinpoika Hofslagar.
- vv. 1765—66 *Matti Matinpoika Maijala*, Isonkyrön Topparlasta (kuuluu nyk. Ylistaroon.)
- vv. 1769—70 Perintötalallinen Matts Mattsinpoika Backman, Mustasaaren Voitolasta.
- vv. 1771—72 Matts Mattsinpoika Backman.
- vv. 1778—79 Matts Mattsinpoika Backman.
- v. 1786 Lautamies Matts Mattsinpoika Kiötär, Vöyrin Bergbystä ja lautamies Israel Ny, Mustasaaren Larmosta.
- v. 1799 Hans Hansinpoika Michels, Närpiön Finbystä ja Henrik Granroth, Pietarsaaresta.
- v. 1800 Herastuomari Hans Hansinpoika Michels, Närpiöstä ja lautamies Per Klockars, Uudestakaarlepyystä.

VENÄJÄ VALLAN AIKAISET PAPISTON JA TALONPOIKAISTON EDUSTAJAT ALUEELTAMME SÄÄTYVALTIOPÄIVILLÄ vv. 1809—1917

- v. 1809 Porvoon valtiopäivillä *Isonkyrön kirkkoherra Niilo Aimelaesus*, sekä talonpoikais- säädystä *Siiimon Louko*, Isostakyröstä.
- v. 1872 *Isonkyrön kirkkoherra Frans Oskar Durchman*.
- v. 1885 Maanviljelysneuvos *Edvard Björkenheim*, Isostakyröstä.

SUOMEN ITSENÄISYYDEN AJAN vv. 1917—1975 KANSANEDUSTAJAT ISOSTAKYRÖSTÄ

vv. 1938—39 Agronomi *Jukka Kailio* tuli varamiehenä eduskunnan jäseneksi v. 1938 Vaasan läänin maaherraksi nimitetyn Jalo Lahdensuon tilalle. Kailio oli myös kolme kertaa presidentin valitsijamiehenä.

Kailio on koko itsenäisyytemme ajan ainoa Vaasan läänin vaalipiiristä valituksi tullut Isokyröläinen kansanedustaja.

Muilta alueilta on kyröläisiä miehiä tullut valituksi ainakin vv. 1897—1906 Kustaa Killinen, Kuopion lää-

nistä, vv. 1907—08 Jaakko Emil Perttilä, Uudenmaan läänistä, vv. 1907—13 Matti W. Perttilä, Uudenmaan läänistä, sekä vv. 1927—1950 Isak Penttala, Vaasasta ja Seinäjoelta.

Edelläolevan johdosta voidaan päätellä, että mikäli aijotaan saada Isostakyröstä kansanedustaja seuraaville valtiopäiville, siirretään ehdokkaat hyvissä ajoin asumaan Uudenmaan läänin.

MIETTEITÄ JA MUISTELMIA, jatk. s. 14.

Suuri muutos kirkkokuorossa ei jää huomaamatta, kun ajattelemme nykyhetkeä. Moni näistä laulajista on siirtynyt ajasta iäisyyteen. Poissa ovat Elmi Valtonen, Aune-sisareni, Niilo Kivelä, Veijo Rahnasto ja Herman Perttilä. Silloisista kuorolaisista ovat mukana vielä Kitinojan Maija, Aino-sisareni ja minä. Antilan Kaino oli ollut kuorossa ja ennen vuotta 1940 ja on edelleen, mutta tuolloin joulujuhlamme aikoihin oli vähän pidemmällä lomalla.

Uskollisena lauluharjoitustoverinani haluaisin mainita opettaja Aune Saarikon, joka nykyisin laulaa Keuruun kirkkokuorossa Yhteinen sopimus oli: Viittä vailla lähdetään Orismalasta. Ja varmasti Aune oli odottamassa tien sivussa.

Ajat muuttuvat, kuoroväki vaihtuu. Viime joulun aikaan kuoron pitkäaikainen sihteeri Ruut Saunamäki sai iäisyyskutsun. Kuoron joulusäveliä tuli surun ja kaipauksen tuntu.

Parin vuoden ajan on kuoron johdossa toiminut kanttoriurkuri Heikki Oksala. Kuoro on saanut useita uusia jäseniä. On muutosten aika. Ja kuitenkin! Kirkkokuoron syvin tarkoitus: palvella seurakuntaa Jumalan sanalla sävelten välityksellä ja saada samalla siunausta omaan elämään, ei ole muuttunut. Adventtajan laulut vaihtuvat vähitellen vanhoihin, mutta alati uusiin joululauluihin. Niitä saamme kuunnella ja laulaa tänäkin jouluna ja iloita Vapahtajan saapumisesta meidän ihmisten tykö. ”Kautta avaruuksien kaikuu laulu riemuinen: Jeesus tullut on.”

AILI KORPELA

EILA TUOMINEN kävi haastelemassa, jatk. s. 25.

maailman aikana kaikki syvyyden lähteet saastuvat. Selvisihän se syyllinenkin ja kaivo piti tyhjentää perusteellisesti.

Nykyajan keskipolven kyläläiset muistavat varmaan Kurun Sannan, joka oli touhun nainen. Hänellä oli joskus neljäkin lehmää, eikä maata ollut yhtään. Vielä oli iso sonni, jolla astutettiin kylän lehmiä. Sannalla oli kaksi kivinavettaa ja lehmiä paimennettiin kesäisin tien varsilla Jauria myöten. Sanna asui yhdessä Esa Paavokallion kanssa. Esa oli ammatiltaan kansakoulun opettaja, hän oli lahjakas puhuja ja eli edellä aikaansa. Hän vietti ns. boheemielämää. Eläinrakas hän oli, hän itki kissankin haudalla ja mitään eläimiä ei olisi saanut tappaa. Kerran heillä oli vasikka kamarissa sängyn päähän aidattuna.

Parhaina aikoina on tällä mäellä ollut seitsemän huushollia, nyt on vain pari eläkeläystaloutta, Latvaosken Siiri ja me.



EILA TUOMINEN kävi haastelemassa Lauri Sepänmäen kanssa Laurolan Sepänmäen entisistä tapahtumista. Kuulemansa mielenkiintoiset tarinat hän luovutti julkaistavaksi Isonkyrön Joulussa.

Ala-Turpan meijerikärryt, ne on mennyt rikki. Niitä on pykännyt Palon seppä ja Kropsunmäen Mikki. Onko siellä Kropsunmäellä, pannut perunan varret halla Enkä mä taida Hetuani vaihtaa, joka laulannalla. Näin lauleli viime vuosisadan puolella Kropsunmäen Mikki, ajellessaan itse tekemissään kärryissä raitilla. Mikki oli ruumisarkkujen ja kärrynpyörien tekijä Sepänmäeltä, Isonkyrön Laurolan kylässä. Hän asui yhdessä tyttärensä Maija Jussilan kanssa tuvan ja kamarin käsittävässä mökissään. Maija Jussila on kertonut, että kerran talviyönä hän heräsi kovaan paukahdokseen, kun ruumisarkun kansi oli haljennut. Tähän pelottavaan tapaukseen löytyi luonnollinen selitys. Isä valmisti arkut tuvassa ja maalattuaan arkun, se oli laitettu takalle kuivumaan yön ajaksi, jolloin sen kansi halkesi.

Näitä tarinoita Sepänmäen historiasta muistaa ikänsä tällä mäellä ahkeroinut kirvesmies Lauri Sepänmäki, joka asustaa kahdestaan Taimi-emäntänsä kanssa sievässä omakotitalossaan kallion kupeessa. Hän sanoo, että mäki on saanut Sepänmäki-nimen siitä, kun Haapa-Maijan tuvassa oli ennen asustanut kylän seppä, joka oli kuollut nälkään suurten nälkävuosien aikana. Kovaa ja karua on elämä aina ollut tämän mäen asukkailla. Mun isäni osti aikoinaan Rinnan Kustaalta meidän silloisen mökkimme. Siellä oli ollut niin paljon luuteita, että isä oli veistänytkin tuvan seiniä. Kustaan vaimo Anni, oli ollut rumihin pesijä, ja häneltä oli saatu rumihin pesuvettä, jolla mökki pestiin ja saatiin luuteet häviämään. Mokit tapiseerattiin aina jouluksi sanomalehdillä ja kliisteri tehtiin ruisjauhoista. Tämä rukihihiin kliisteri oli hiirillekin ruokaisaa pureskeltavaa ja kun hiiriä juoksenteli paperin takana seinän rassa, pisteltiin niitä tikkuvartahilla kuoliaaksi.

Tämä Sepänmäen alue on ennen ollut kyläkunnan yhteinen lammashaka, jossa ei ole kasvanut yhtään puutaakaan. Ainut puu on ollut nykyään Tuomisen lehmähaassa oleva mänty, joka on yli 200 vuotta vanha. Tämä seutu on ollut niin alastonta, että Kurun Matti, joka pyhät ja arjet ahersi maan kanssa ja teki taksvärkkiä, kävi Perttilän kohdalla kattomas, jos Sepänmäen kalliolla istuu miehiä. Siitä Matti tiesi, että oli pyhä, miehet kai pelas korttia. Täällä oli silloin yksi suuri korttimies, Rotko eli Lehtisaari nimeltään. Rotko pelasi monilta isänniltä viljat pelloilta. Rotko ryösti myös matkailijoita Napuella, kun nämä palasivat Vaasasta tervan myynnistä. Rotkon tuvan päällä oli kuulemma kangaspakkojakin, joita oli saanut ryöstettyä. Tämä Rotko tapettiin sitten tuolla nykyisen Heikkilän ja Tuomisen välillä olevassa kujassa, joka silloin oli pitkä ja kapea kuja. Rotko oli friijannut jotakin naista, josta Mäkisyvän Mattikin oli kiinnostunut. Matti oli ollut mustasukkainen ja iskenyt puukolla Rotkon kuoliaaksi. Tästä kuja sai nimen ”Rakkauten kuja”. Kakarana me peljättihän krääteri-Maijan tupaa, kun krääteri oli tapettu portahille, kun hän ei ollut myynyt viinaa halukkaalle. Jukka oli joutunut myllyn rattaisiin ja Maijasta oli tullut mielisairas. — Klokke-



rossa oli ainakin neljä riittä ja latoja, joita myös pimeän aikana kammottiin.

Kyllä sitä ennenkin tehtiin kaikenlaisia kolttosia. Kerran olivat kylän nuoret päättäneet maalata yöllä Haapa-Maijan tuvan. Maija oli kuuro ja asui yksinään. Punamaali oli keitetty ja yhtenä yönä vain maalattiin Maijan tupa ja vielä aitaakin. Tämän punaisen aidan Maija olikin ensin huomannut ja sanonut: ”Nyt on tatanut taivaatta verta”. Maija ei osannut sanoa s-kirjainta. Aluksi Maija oli pitänyt pahana tämän maalaamisen, mutta myöhemmin hän oli sen hyväksynyt. Samaaset nuoret olivat olleet myös Hahnen kessumaalla. Kun oli odotettavissa hallayö ja Hahne oli illalla peitellyt kessunsa, käytiin peitteet ottamassa pois. Sitten odoteltiin aikansa ja kun oletettiin, että halla on tehnyt tehtävänsä, vietiin peitteet takaisin. Tämä oli Hahnelle käsittämätöntä ja hän olikin sanonut, että piru on käynyt hänen kessumaallaan. Kyllä sitä on ennenkin osattu koiruutta harrastaa. Kerran oli Ala-Turpan Väinö ottanut kotoaan petroolia pullollisen, ja päättänyt viedä sen Haapa-Maijalle vastalahjaksi. Maijalla oli aina jotain hyvää, useimmiten karamellia tarjottavana Väinölle. Maija ei kuitenkaan ollut sillä kertaa kotona ja kun Väinö ei voinut viedä pulloa takaisin kotiin, hän tyhjensi sen Sepänmäkisten kaivoon. Tästä nousi tietenkin kova meteli ja ihmettely, mistä tämä voi johtua. Minä muistan, kun mun äitini sanoi, että viimeisen



Pensastolaislapsille koulukoti

Lauantaina 6. 9. 1975 on jo ihan pimeä ilta kun pehmeä, hiekkainen metsätie päättyy Onyulain pensastolaiskylän koululle. Täällä toimii opettajana kyröläisille tuttu Kirsti Shipanga.

Autojen äänet ja valot ilmoittavat tulostamme ja pensastolaislapset juoksevat vastaamme ihan syöksymällä laulaen ja käsiään taputtaen. Tiedämme olevamme tervetulleita. Jokainen ojentaa kättään tervehdykseksi. Luokkahuoneen lattialta löytyy tuskin sen vertaa tilaa, että pääsisimme meille osoitetuille paikoille astumatta jonkun päälle. Pöydällä palaa myrskylyhty. Väsymyksestä ei näy jälkeäkään, vaikka väki on joutunut odottamaan vieraita tuntikausia. Lasten laulu virittää mieleemme juhlatunnelmaan. Suuri odotettu juhla on käsissä.

Okankolon pappi, Nepela, on viikon ollut hoitamassa tätä kaukaista seurakuntansa kolkkaa. Hän on puhutellut ihmisiä aamusta iltaan, kastanut ja konfirmoinut. . Evankelista Nabot Iimene ja opettajat ovat rakentaneet juhlatoksen oljista. Sen alla sunnuntaina 7. 9. 1975 vietetään Jumalanpalvelus ja Herran Pyhä Ehtoollinen. Siinä me kolmen rodun edustajat saamme yhtyä siihen suureen joukkoon, joka ennen, nyt ja jälkeemme liittyy Kristuksen lunastamaan seurakuntaan.

Jumalanpalveluksen jälkeen siirryimme koulukoti-aitauksen sisäpuolelle. Siinä se nyt on, punertavaksi maalattu, eurooppalaismallinen, kolme huonetta käsittävä (afrikkalaisittain sanottuna kolme vatsaa) suo-

rseinäinen ja peltikattoinen talo, vasemmalla kaksi valkoista olkikattomajaa ja kauempana, talon takana, oliki- ja risu aitauksella erotettu talousmaja ja keittönuotio. Pihatilaa jää molemmille puolille lasten leikki- ja askarepaikoiksi. Ahkeraliisa kukkii jo. Taluspuolella on puista tehtyjä telineita erilaisia, määrättyjä tarkoituksia varten.

Lääninrovasti Festus Ashipala pitää siunauspuheen ja kertoo talon rakennusvaiheista. Kauan kaivattu pensastolaislasten koulukoti on todellisuutta. Heikki Mustaniemi, monien, hyvin monien töittensä ohella, suostui rakennuttamaan kodin tänne kauas hiekkojen taakse. Rahoitus on Ambomaalta, lähetys-ompeluseura- ja myyjäistuloilla hankittuja. Tosin vielä on velkaa, kun matkakustannukset nousivat juuri rakennusvaiheessa.

Ondongalaiset ovat osallistuneet koululaisten ruokintaan. Monista seurakunnista ja yksityisiltä on saatu lahjoja, jopa viljasäiliöitä täynnä viljaa on lahjoitettu.

Teidän pitäisi kuulla lasten laulavan kiitokset ja nähdä heidän ilonsa siitä, että heillä on tällainen koti. Se on kuin ankkuri paikka keskellä vanhaa pakanuutta jonne uusi pakanuus työntää lonkeroitaa. Kapakkakylä väkijuomineen on rakennettu lähelle koulua. Vain Jeesus voimallaan voi varjella nämä nuoret alkoholismilta ja muilta vaaroilta. He tarvitsevat Jumalan koko sota-asun ja teidän esirukouksenne.

Kiitos teille.

Siunattua vapahtajan syntymäjuhlaa!

Rakkain terveisin *KIRSTI PAKKALA*

PRIITTA: LASTEN MAAILMASTA



Nelivuotias Petteri leikki rakennuspalikoilla. Hän oli tehnyt aitauksen ja asettanut sen sisään pikku palikoita, jotka olivat lampaista. Iso palikka, paimen, seisoi aitauksen vieressä. Oli myös palikkametsä ja palikkavirta ja palikkasusia ja leijonia. Näin Petteri kertoi leikkiessään:

”Eräänä päivänä oli hyvä paimen, jolla oli kolme lammasta. Kolme- neljä-, nyt se laskee, kuinka monta. Nyt se panee ne tähän juomaan. Tässä ne lampaat juo, kaikki juo. Hus! Tulee susi ja leijona! Mutta nämä leijonat on kilttejä, ne ei yhtään syö näitä lampaista. Mutta noita susia ei päästetä. Nyt tämä karitsa lähti ja meni kiven taakse — ja nyt se loukkasi. Nyt tämä paimen vie lampaat kotia. — Voi, yksi lammas jäi!

Sitten se haki sen sieltä ja vei vihreälle niitylle, ja nämä kaikki leijonat oli ihan kilttejä. Ensin se vei sen vihreälle niitylle ja sitten se vei sen kotiin ja hoiti sen jalan.”

KASTEJUHLA

*Tänään meidän pikkuvauvan kastepäivä on.
Koko koti siivottu on jublakuntohon.
Jokaisella meillä yllä juhlavaatteet.
Saapuu mummo, ukki sekä muutkin omaiset.*

*Pappisetä kastemaljan luona odottaa.
Kynttilät ja kukkakimppu pöytää kaunistaa.
Vauvan valkovaatteissansa kummit siihen tuo,
niin kuin lapset kerran tuotiin Vapahtajan luo.*

*Meidän vauva kastehessa oman nimen saa.
Nimen myöskin Taivaan kirjaan Jeesus kirjoittaa,
ikioman enkelinkin antaa rinnalleen,
joka auttaa kulkemahan kotiin, Taivaaseen.*

*Meidän vauvan kastepäivä riemun päivä on:
Kaikki kuulumme nyt kastettujen joukkohon.
Jumala on Isämme ja Jeesus Veljemme.
Taivaan kotiin Hänen kanssaan kaikki pääsemme.*

KAUPUNGIN LAPSI

*Päivä paistaa, kuljen taasen tuttuun puistohon.
Riemumielin juoksen luokse biekkalaatikon.
Keinullakin vuoron saan ja nousen pilvihin,
ihan niin kuin pikkulintu olen minäkin.*

*Kun mä sitten äidin kanssa kotiin astelen,
liikenteessä vilkkehassa yhtään pelkää en:
Äiti tarttuu käteeni ja ohjaa eteenpäin,
hänen kanssaan turvallista kulkea on näin.*

*Suureksi kun kasvan, silloin yksin käydä saan,
monta vaarallista tietä joudun kulkemaan,
mutta peljätä en voi, kun Jeesus johdattaa,
auttaa mua matkalla ja kotiin taluttaa.*



KODIN LEMMIKIT

Minulla on kissanpentu, pieni, lämmin, pehmoinen.
Milloin nukkuu sylissäni. Milloin hyppii leikkien.
Oi, oi, oi, oi, millaisia suloisia eläimiä
Taivaan Isä luonut on. Kiitos Hälle soikohon!

Veikolla on koiravauva, kömpelö ja hupaisa.
Se on maailman viisain hauva, oppii loistotempuja.
Oi, oi, oi, oi, — — — — —

Kilpikonna, siskon oma, kiirettä ei tunnekaan.
Kivenkova kuori soma kuhnurilla suojanaan.
Oi, oi, oi, oi, — — — — —

Isälläni akvaario, siellä kultakaloja.
Äidilläni häkissä on kanarialintuja.
Oi, oi, oi, oi, millaisia suloisia eläimiä.
Taivaan Isä luonut on, kiitos Hälle soikohon!

KUN PELKÄSIN

Pahaan uneen heräsin. On synkka, musta yö.
Tuuli sadepisaroina lasiruutuun lyö,
tai — ei tuuli ollutkaa — on siellä, kukaties,
hiipimässä, kurkkimassa varas, rosvo mies.

Peiton alle kyyristyn ja ihan vapisen,
valppain korvin joka ääntä siellä kuuntelen.
Mikä noin nyt humisee? — Kai tuli valloillaan.
Äidille mun täyty mennä siitä kertomaan.

Mutta, kuinka sängystäni nousta uskallan?
Ehkä näen oven luona haamun kamalan?
Hiki nousee otsalle ja itkuun puhkean,
peiton alla käteni mä ristiin rutistan:

”Isä Meidän, taivaassa, nyt auta minua,
anna kaikki anteeksi ja päästä pahasta!
Valo syttyy! — Äiti oma itkun kuullut on.
Kaikki kauhut unhoittuu, taas olen peloton.



MUMMO ON MUUTTANUT

Meidän mummo kultainen
luokse Isän taivaisen
muutti äskettäin.
Ruumiinsa jäi päälle maan,
kohta haetaan lasketaan,
äiti kertoi näin.

Ikävä on mulla niin,
että ihan kyyneliin
kohta puhkean.
Tämä sentään lohduttaa:
Mummon vielä nähdä saan
luona Jumalan.

Mummolta jo kuulin sen:
Hautaan ei jää ihminen,
Jeesus avun tuo.
Uuden taivaan, uuden maan
tekee Herra Sanallaan,
uuden ruumiin luo.

Siispä pyyhin silmäni,
ristiin panen käteni,
kiitän Jeesusta
siitä, että luonansa
saan taas mummon tavata
Maassa Uudessa.

ILTARUKOUS

Rakas Isä Taivaassa,
siunaa meitä kaikkia,
isää sekä äitiä,
siskoja ja veljiä.
Siunaa myöskin minua,
pientä, tänä iltana.

Jeesus, Iso Veljeni,
tänään olit apuni.
Yöllä, kun on pimeää,
vierelleni yhä jää.
Ole myöskin huomenna
leikeissäni mukana.

Pyhä Henki, vahvista
joka päivä minua,
että leikin sovussa
toisten lasten joukossa,
vanhempia tottelen,
enkä usein sano: En!

Kiitos tästä päivästä,
naurusta ja leikistä,
ruoasta ja vaatteista,
isänmaasta, kodista!
Nyt mä muuta muista en,
siksi sanon Aamenen!

Hiukan aivovoimistelua: Keksi loruihin niistä puuttuvat sanat!

SATU PRINSESSA MIMMISTÄ, UKOSTA JA KUKOSTA

Olipa kerran hilpeä ukko
jolla oli uljaasti kiekuva _____
Ukko näki usein kauniita unia,
että kukko muni ihan hopea _____
Ukko lähti sitten maailmalle,
kukon hän kätki puseronsa _____

Prinsessa Mimmi, se tyttöraiska
oli ihan hirveän, hirveän _____
Sitä se kuningas niin kovasti suri,
että ihan omaa kieltänsä _____
Tytär vain kultaista tukkaansa suki,
silkkiä, samettia päällensä _____
Aapinen, sehän sai nurkassa olla,
lukemisesta hänellä olikin _____

Linnaan siis tulin se hilpeä ukko,
jolla oli uljaasti kiekuva _____
Kukko se prinsessa Mimmistä tykkäs,
munia Aapisen lehdille _____
Pian nyt Mimmiltä luku jo luisti,
Kuningas ukkoa palkita _____
Viettää nyt linnassa päiviä hyviä.
Kukko syö ruoakseen hopea _____

POIKA, AASI JA KANI

Pojalla oli aasi,
kärryt se kumohon _____
Kärryistä lensi kani,
poika sen taskuunsa _____
Sitten hän kärryt pesi,
niin, että loiskui _____
Aasille, niin pelkään,
poika antoi _____
Sitten hän lauloi: "Lullaa",
ja antoi kanille _____

Halli oli aasin tuttu.
Hallia harmitti _____
Poikaa se jalkaan puri,
poika itki ja _____

Lakatkaa jo! sanoi Topi,
ja sitten ne riitansa _____
Topi tarjos kaikille mehua,
mutta aasi söi mieluummin _____



OLI KERRAN PIKKUINEN TALO

Oli kerran pikkuinen talo,
sieltä loisti illalla _____
Näkihän sen ikkunasta,
siellä asui kaksi _____
Pojan nimi oli Kari,
tytön nimi oli _____
Tytöllä oli hauva,
se oli koira _____
Pojalla oli kisu,
kissan nimi oli _____

Kerran ne keittivät ruokaa.
Poika huusi: "Lisää _____"
Tyttö sanoi: "Nyt jo sulla
vatsa on niin kuin _____"
Liian täysi maha
voi olla joskus _____"
Niin tuli syönnille loppu,
ja pihalle hirveä _____

Siellä se alkoi leikki,
mukaan tuli naapurin _____
Sitten he palloa löivät,
metsästä marjoja _____
Kisu nuoli hauvan luuta,
hauva haukkui taivaan _____
Koetapa selvää ottaa,
onko tämä satua vai _____

LILLIN PILLI

Katso, kuka täällä
istuu pöydän _____
Se on pikku Lilli.
Lillillä on _____
Lilli sitä soitti,
ystäviä _____
Hetä pöydän alle
tuli karhu _____
Tuli Pupu-Jussi
mukanansa _____
Tuli pikku Haukku
selässensä _____
Tuli lammas Mäkä
sekä pässi _____
Hiipi sinne rukka
laiha susi _____
Tuli kettu Repo,
tuli Polle _____
Tuli suuri sonni,
kiltti, mikä _____!
Ihan täyttä kaulaa
alkoivat ne _____
Lillin heilui koipi,
vielä pilli _____
Jos ei kiellä kukaan,
mennään sinne _____



TONTTU-UKKO HAJAMIELI

Olipa kerran tonttu-ukko nimeltään Hajamieli. Hän teki leluja, mutta lelut eivät koskaan onnistuneet, koska hän aina unohti niistä jotain. Hajamielen verstaassa oli lintuja, jotka lauloivat hyvin kauniisti. Siellä oli mitä erikoisempia kukkia. Se oli hyvin mielenkiintoinen verstaas.

Mutta palataanpa tonttu-ukko Hajamieleen. Eräänä päivänä tonttu-ukon piti lähteä JOULULAHJAINTEKIJÄTONTTUJEN JOULUOPERAATTIOPALAVERIIN. Siispä hän puki punaisen virkapukunsa päälleen. Koska tonttu-ukko oli hajamielinen, ei hän muistanut, että oli jo pukeutunut tonttunuttuunsa ja alkoi etsiä sitä kaikkialta. Kun Hajamieli kyllästyi etsimään pukuaan, hän huomasi, että se oli hänen päällään. Tonttu-ukko lähti kokoukseen, mutta hän ei muistanut tilata taksiporoa vaan rupesi ihmettelemään, missä se porokyyti viipyy. Mutta hänen onnekseen porokyyti tuli. Tonttu-ukko istuutui ahkioon, mutta hän ei muistanut osoitetta, vaan sanoi kuskille aivan väärän paikan ja tuli väärään tunturiin. Sitten tonttu-

KUUSI

Olipa kerran aivan tavallinen pikku kuusi. Luulisi, että se olisi ollut onnellinen, kun sillä oli isä, äiti ja kolme siskoa ja yksi veli, joka oli vielä aivan pieni, mutta ei! Se ei halunnut olla tavallinen pikku kuusi, se halusi olla iso, iso joulukuusi. Mutta silloin sinne ajoi ihminen reellä. Se ajoi kaikkien isojen kuusien ohi ja pysähtyi pikku kuusen luona ja sanoi: ”Siinäpä hieno pikku kuusi. Siitä tulee pikkujouluksi hyvä kuusi lapsille.” Sitten hän sahasi pikku kuusen poikki, ja niin pääsi pikku kuusi joulukuuseksi.

NIINA, 8 v.

ukko muisti osoitteen: KORVATUNTURINKATU 1. A. 1. Hän pääsi turvallisesti sinne, vaikka kalliilla maksulla ja pahasti myöhässä.

Kokouksessa oli paljon tonttuja ja heillä toinen toistaan ihmeellisempiä leluja. Mutta Tonttu-ukko Hajamielellä oli ihmeellisin. Sen nimi oli: LUISTELUPALASKETTELUPELILÄKSYJENLUKUKONE.

Hajamieli sai siitä ensimmäisen palkinnon. Hän iloisti siitä hyvin paljon, niin paljon, että tonttu-ukko tanssi kotiverstaalle saakka. Ja toiset tontut nauroivat.

Mutta tonttu-ukko kadotti palkintonsa, jonka itse Joulupukki oli hänelle ojentanut, ja hän tuli hiljaiseksi ja entistäkin hajamielisemmäksi. Hän läksi etsimään palkintoaan. Kukaan ei tiedä, missä hän nykyään vaeltelee. Jos näet vanhan ukon, joka on hyvin hiljainen ja hajamielisen tuntuinen, niin tiedät, että hän on ilmeisesti tonttu-ukko Hajamieli. Sano terveisiiä minulta!

CIA JOKINEN, 10 v.



JYLLINKOSKEN SÄHKÖ OY

ISOSSAKYRÖSSÄ:

Piiriesimies A. VIRTA puh. 43 142

PÄÄKONTTORI KURIKKA, puh. 52 400

KIITTÄEN KULUNEESTA VUODESTA TOIVOTAMME ONNEA VUODELLE 1976

HEIKKI KUJALA
VÄINÖ RIIHIMÄKI
VELJEKSET HAKALA
RAIMO ANTILA
VEIKKO IKOLA
JUSSI KUJALA
MATTI KUKILA
MAUNO RAUHALA
ELMERI RINTA-KOSKI
LASSE HAARISTO
HEIKKI HAARISTO
ERKKI KUJALA
ERKKI KALLIO
JORMA RISTILUOMA
MARTTI RISTILUOMA
LAURI YLINEN
PAAVO KOSKI
RENÉ HÄGGQVIST

Kiittäen kuluneesta

vuodesta

Toivotamme asiakkaillemme

HYVÄÄ JOULUA JA

ONNELLISTA

UUTTA VUOTTA

Isonkyrön Osuuskauppa

T:mi A. LEHTO



Elintarvikkeita

Tekstiiliä y.m.

Merikaarto Holttila puh. 74 777

Koneyhtymä

TALSO & LEPISTÖ

Maansiirto ja tasaustöitä

HYVÄÄ JOULUA ja ONNEA
VUODELLE 1976

**Auto- ja Kone Korjaamo
HEIKKI LEHTONEN**

Isokyrö puh. 43 268

ISONKYRÖN SEMENTTIVALIMO

Valmistaa ja myy kaikkea alaan kuuluvaa.

Myös sementtimassaa saatavana.

**KIITÄMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME
HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

ISOKYRÖ PUH. 44068
TERVAJOKI puh. 75 133, 75 137

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta

Joulupukin tavaratalo

P. SAARI

ISOKYRÖ, puh. 43 343

<p>YRJÖ VILJANMAA Isokyrö puh. 43 077</p>	<p>HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA Orismalan KUKKA- ja KEMIKALIO puh. 44 677</p>
<p>Hyvää joulua ja onnea vuodelle 1976 Kemikalio E. KOMSI puh. 43 151</p>	<p>Kiitämme kuluneesta Vuodesta ja toivo- tamme HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA NUUJAN KAUPPA puh. 43 198</p>
<p>Hyvää joulua ja onnea vuodelle 1976 LUODON METALLI puh. 43 262</p>	<p>Hyvää joulua ja Onnellista Uutta vuotta ISONKYRÖN OSUUSMEIJERI puh. 43 039</p>
<p>ISONKYRÖN APTEEKKI puh. 43 231</p>	<p>HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA A hon Puutarha - puh. 43 249</p>
<p>Kyrönmaan Pukine ARRI MÄKYNEN Isokyrö – puh. 43 069</p>	<p>HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA T:mi J. A. KEKO puh. 75 109</p>
<p>KIITTÄEN KULUNEESTA VUODESTA TOIVOTTAA RAUHALLISTA JOULUA HATTUNEN puh. 43 190</p>	<p>HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA UUTTA VUOTTA Kemikalio - Tekstiili LIISALA Hillevi Asunmaa puh. 43 308</p>
<p>Hyvää joulua ja Onnellista Uutta vuotta T. V. KONTTURI Orismala puh. 44 502</p>	<p> UNION - HUOLTO Korjaamo K. MÄKI-VALTARI puh. 44661</p>
<p>KONELIIKE R. YLINEN Isokyrö – puh. 43 212</p>	<p>Hyvää joulua JOKISEN RENGAS Ky Vähäkyrö – puh. 74 210</p>

Tarjota uutta mokkaa



siinä on
mokka-
helmi-
papu

8,40
½ kg ovh.



POHJANMAA OY

SPAR

RAKENNUSLIIKE

Martti Huhtamäki

61550 Isokyrö
puh. 43 455

Maarakennus ja Konekorjaamo

AROLA ja K:nit

puh. 44 421

Laen Autohuolto ja Korjaamo

Isokyrö — puh. 43 237

KIITTÄEN KULUNEESTA
VUODESTA
TOIVOTAMME ASIAKKAILLEMME
HYVÄÄ JOULUA JA
MENESTYKSELLISTÄ
UUTTA VUOTTA



Kyrönmaan Osuuspankki

KULJETUSPALVELUJEN ERIKOISLIIKE KOTIMAAN JA MANNER-EUROOPAN KULJETUKSISSA

VAASAN KIITOKULJETUS OY

TOIMISTO: 61 500 ISOKYRÖ puh. 964-43 209 ja 43 299

LINJAT: Helsinki — Hämeenlinna — Tampere — Parkano — Seinäjoki — Lapua — Isokyrö — Jurva — Vaasa
Tampere — Seinäjoki — Vaasa

TAVARA-ASEMAT: Helsingin Kiitokuljetus Oy 90-780 544, Helsingin Kiitolinja Oy 90-602 155, Kiitolinja Oy Tampere 931-30 300, Kiitolinja Seinäjoki 964-22 105, Kiitolinja Oy Vaasa 961-11 380 ja 15 625.

ULKOMAAN KULJETUKSISSA: TIR-TRANS OY Tampere 931-30 629
Ajanmukaisella ja monipuolisella kalustollamme pystymme tarjoamaan nopeaa ja tehokasta kuljetuspalvelua.

TOIVOTAMME HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA



ILOISTA JOULUA
ja
ONNEKASTA UUTTA - VUOTTA
KAIKILLE ASIAKKAILLENI!

toivottaa

Kellari-Baari

Tervajoki — puh. 75 164

Asiantuntevaa LIIKE- ja
MAATALOUS-
KIRJANPITOPALVELUA.

TILITOIMISTO

S. HARJUNPÄÄ

Isokyrö, puh. 43 125, Laihia, puh. 70 470

**Lehtolan
Autokoulu**

Isokyrö, puh. 43 156,
Laihia, puh. 70 247

Kurssi alkaa joka toinen maanantai klo 17.00.

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Aila Lehtiö puh. 75 238
Kaarin Hahtola puh. 43 114
Raija Melanen puh. 43 147
Anne Mielty puh. 44 684
Raili Kujala puh. 43 271
Marja Talikka puh. 43 443

Toyota



TOIVOTAMME ASIAKKAILLEMME
HYVÄÄ JOULUA JA
MENESTYKSELLISTÄ
UUTTA VUOTTA



RINTA-JOUPIN AUTOLIIKE
Tervajoki 75 142, Vaasa 14 980

HYVÄÄ JOULUA, ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
ISOSAAREN KUKKA ja ASUSTE
puh. 43 148

TERVAJOEN KELLO
Puh. 75 117

Hyvää joulua ja Onnellista Uutta vuotta
TEVATEX
Tervajoki – puh. 75 193



KYRÖNMAAN
MAATALOUSKESKUS
Isokyrö 43 156



Hyvää joulua



Autoliike
ESKO TAULU
Tervajoki – puh. 75 056

TERVAJOEN AUTOSÄHKÖ
P. Leinonen puh. 75 262

Mm. moottorien tarkistusta ja autojen testausta ajanmukaisin mittarein.

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
KUJALAN DIESELKORJAAMO
puh. 44 561

ISONKYRÖN HAUTAUSTOIMISTO



Vilho Leino

Puh. 43 457 Vähäkyrö 79/
74 193

Tarjoamme alan palveluk-
sia

**HYVÄÄ JOULUA ja ONNEA VUODELLE
1976**

VÄSTIN KENKÄKAUPPA puh. 45160

**HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

ORISMALAN TALOUSKAUPPA

puh. 44 581

SILLANSUUN TEKSTIILI

puh. 43 470



**HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Eero ja Anneli Jaakonmäki

Lehmäjoki 964/44 244

Luotettavaa Huoltoasemapaivela

Mikko Louko

Tervajoki – puh. 75 229

**HYVÄÄ JOULUA ja ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Autoliike ESKO LEPPINEN

puh. 43 021

... ja varmemmaksi vakuudeksi



**Myönnämme auto-, palo-, tapaturma-, kuljetus-
ym. vahinkovakuutuksia.**

Vrittäjän vakuutus

KESKINÄINEN YHTIÖ

Seinäjoen konttori

Kalevankatu 16, – puh. 25 800

**itikasta
hyvä ateria joulua**



MUKAVAA UUTTA HUONEILMAA

**MUH - JÄRJESTELMÄ ENERGIAA
SÄÄSTÄVÄ PIENTALON TOIMI-
VAAN ILMANVAIHTOON**

MUH - LIESIKUPU

MUH - HUIPPUIMURI

MUH - PATTERNI

- SUUNNITELMA JA KUSTANNUS-
LASKELMA SITOIMUKSETTA
- MYÖS OSIEN JA TARVIKKEIDEN
MYyntiÄ



VALTUUTETTU MUH - MYYJÄ

MARKKU LEHTIÖ

66440 TERVAJOKI AS.
PUH. 75 238



961-75300

OTTAKAA YHTEYS

puh. 961/75 300
tai työajan jälkeen
Ins. Rinta 961/74 449
Teknikko Talikka 964/43 443

Suorittaa sähkö asennus ja
suunnittelu töitä
Kyrönmaan alueella.



TERVAJOEN KIVIVEISTÄMÖ

Valmistaa kaikkea kivityöalaan
kuuluvaa

Tervajoki — puh. 75 248

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Oy KYRÖNPELTO

Tervajoki puh. 75 247

Hyvää joulua ja Onnellista
Uutta vuotta

T:mi E. RÖNNBERGIN

Pyykkipoikatehdas

Tervajoki puh. 75 022

Uran Baari ja Leipomo

SPAR-URA

Tervajoki puh. 75 053

**Tee
turvallinen
pyöräkauppa**



**Tee
turvallinen
pyöräkauppa**



TERÄSSIPI

Turvallinen Terässiipi-pyörä Sinulle, joka poljet paljon; työhön, kotiin ja vapaa-aikanasi. Lokasuojat ja vanteet kromiterästä, takanapa vaihteilla tai ilman. Polkimet ja kädensijat heijastavat, vakiovarusteena turvatäplä.



TERÄSSIPI Golden Flash

Hieno pyörä Sinulle, joka arvostat tekniikkaa. Rengaskoko 26x1.3/8", Weinmanin vannekäsijarrut. Huret Allvitketjuvaihde, turvatäplä vakiovarusteena.



TERÄS

Putkiasennusliike

R. TULISALMI

66440 Tervajoki, puh. 75 315

autoon puh. 94 040/61 365

kotiin puh. 74 365

- Suoritamme kaikkea LVI alan töitä
- Peltieristystöitä
- Öljypoltin asennukset ja huollot asianomaisten viranomaisten hyväksymin oikeuksin

Edellämainituista töistä puheenollen kannattaa ottaa yhteys

TAXI

Kiittäen kuluneesta
vuodesta

Toivotamme asiakkaillemme

**HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

ERKKI MULLOLA ☎ 43 435
MATTI NUUJA ☎ 44 033
SEPPO PERTTILÄ ☎ 74 126
UNTO KAUKONEN ☎ 43 206
JUHANI RITARI ☎ 74 444
autoon 94 040/61 336

Suomen kansallisjuomaa.

Tietysti Pauligin



TOIVOTAMME KAIKILLE
ASIAKKAILLEMME



**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**



KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

ISOKYRÖ — TERVAJOKI

TERVAJOEN

MATTOKUTOMO

puh. 75 159

Kaivinkoneurakoitsija

PENTTI TUURI

Tervajoki — puh. 75 188

TERVAJOEN AUTOHAJOTTAMO

RAIMO NURMI

puh. 961-75 069

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

KESOIL Velj. VÄLIHARJU

Tervajoki.

**Rakennusliike Tauno ja
Tuure Lapiolahti**

RAKENTAA URAKALLA JA LASKUUN

ISOSSAKYRÖSSÄ JA YMPÄRISTÖSSÄ.

PUH. ISOKYRÖ 43 179

**Hyvää joulua ja
Onnellista Uutta vuotta**

**A. K. SARPO
Tieliikenne Oy**

**HYVÄÄ JOULUA ja
RAUHAA VUODELLE 1976
TAPANI KANGAS**

Isokyrö Lehmäjoki
☎ 43 268 tai 44 217

Kaikissa Vakuutusasioissa
Keskinäinen

**POHJANKYRÖN VAKUUTUS
YHDISTYS**

Isokyrö — puh. 43 315

ME TOIVOTAMME

*Hyvää
Joulua
ja*

ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Valokuvaamo K. J. Mielty

ISOKYRÖ Puh. 43248

Joululahjaksi

Aito, arvokas

ISOKYRÖ - KORU

Riipus iso hopea	150:—
Riipus iso pronssia	75:—
Korvakorut hopea	60:—
Riipus pieni hopea	40:—
Riipus peini pronssi	30:—

Design ja myynti:

Valokuvaamo

K. J. MIELTY

ISOKYRÖ

**Tämä joululehti on
painettu
KIRJAPAINOSSAMME**

KAUPPAPAINO

Vaasa puh. 252 348

**Hyvää joulua ja onnellista
vuotta 1976**

Rauhallista
Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta
toivottaa



Isonkyrön Säästöpankki

ISOKYRÖ



REIPPA ASTITOIMIVA **60 vuotias**



- **KAUPPALIIKE**

RUOKATAVARAOSASTO

KANGASOSASTO

KODINTARVIKEOSASTO

VÄRIOSASTO

KAROLIINI

KESÄISIN SILLANKORVA

Nyt on autoille parkkitilaa, puutarhan kautta pääsee kiertämään talon ympäri

KETTULAN KAUPPAHUONE

 **43345 - 43346**